

Joutsu-Laine Maria Johanna

Oi muistatko vielä sen veisun? -

Evangelis-luterilaisen rippikoulun muistetuimmat laulut ja niiden merkitykset

Pro gradu -tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Musiikkikasvatus
2021
(31.5.2021)

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Oi muistatko vielä sen veisun? - Evankelis-luterilaisen rippikoulun muistetuimmat laulut ja niiden merkitykset (Maria Joutsu-Laine)

Pro gradu -tutkielma, 59 sivua, 2 liitesivua

Toukokuu 2021

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitkä laulut ovat jääneet rippikoulusta mieleen ja minkälainen merkitys lauluilla on ollut. Tutkimus keskittyy Suomen evankelis-luterilaisen kirkon järjestämään rippikouluun ja siellä laulettuihin lauluihin. Rippikoulu kuuluu olennaisena osana suomalaisten nuorten elämää, sillä lähes 90 % kirkkoon kuuluvista nuorista suorittaa rippikoulun. Musiikilla on evankelis-luterilaisessa kirkossa vahva asema ja näin ollen rippikoulumusiikki koskettaa suurta joukkoa suomalaisia. Rippikoulussa koettu vahva laulutraditio tuo nuorille uuden ulottuvuuden musiikkikasvatuksen kentällä.

Tutkimuksen keskiössä on Suomen evankelis-luterilainen seurakunta ja siihen liittyvä rippikoulu. Tutkimuksessa valotetaan seurakunnan musiikkityön kenttää ja käytäntöjä. Tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen linkittyy musiikin merkitys ihmisille ja kuinka musiikki vaikuttaa vahvasti tunne-elämän säätelyyn.

Tutkimuksessa käytetään monimenetelmällistä tutkimusotetta. Määrällinen tutkimusote vastaa kysymykseen, mitkä laulut muistetaan parhaiten ja laadullinen tutkimusote näkyy tutkittaessa laulujen merkitystä. Määrällisen aineiston analyysissä käytetään kuvailevaa tilastollista analyysiä ja määrät kuvaillaan pylväsdiagrammeilla. Laadullisessa tutkimusotteessa käytetään narratiivista sisällönanalyysiä tutkiessa aineistosta nousevia teemoja.

Tutkimustuloksista selvisi, että kolme laulua muistetaan parhaiten. Laulut olivat *Herra kädelläsi*, *Kirkossa* ja *Lapsuuden usko*. Vastaajat muistivat samat laulut, olivat he käyneet rippikoulun sitten vuonna 1985 tai 2005. Merkityksellisiksi lauluiksi nousivat mm. laulut *Saviruukku*, *Älä pelkää* ja *Laula ihmisille*. Yhteistä näille lauluille oli, että ne puhuttelivat vastaajia tunnetasolla. Laulut olivat sanoituksiltaan minäkuvaa korjaavia, lohduttavia tai vastaajan uskonelämää koskettavia. Neljä teemaa, joiden mukaan laulut saivat merkityksiä olivat musiikki, hengellisyys, yhteisöllisyys ja läheiset ihmiset.

Avainsanat: laulut, monimenetelmätutkimus, narratiivinen tutkimus, rippikoulu, rippikoululeirit

Sisältö / Contents

1	Johdanto	4
2	RIPPIKOULUN MUSIIKKI.....	7
2.1	Rippikoulu Suomessa.....	7
2.2	Rippikoulun opetussuunnitelmat.....	8
2.2.1	<i>Opetussuunnitelma 2001</i>	<i>8</i>
2.2.2	<i>Opetussuunnitelma 2017.....</i>	<i>9</i>
2.3	Musiikki seurakunnassa	10
2.3.1	<i>Jumalanpalvelusmusiikki</i>	<i>11</i>
2.3.2	<i>Musiikkikasvatus seurakunnassa.....</i>	<i>11</i>
2.3.3	<i>Musiikki rippikoulussa</i>	<i>13</i>
2.3.4	<i>Laulukirjat seurakunnassa</i>	<i>15</i>
2.3.5	<i>Kantorit ja muut musiikkityöntekijät seurakunnassa</i>	<i>17</i>
3	MUSIIKIN TUNNEMERKITYKSET.....	19
3.1	Musiikin merkitys	19
3.2	Musiikki ja tunteet	22
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA METODOLOGIA.....	25
4.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	25
4.2	Monimenetelmäisyys	25
4.2.1	<i>Kuvaileva tilastollinen menetelmä</i>	<i>26</i>
4.2.2	<i>Narratiivinen tutkimus.....</i>	<i>27</i>
4.3	Aineistonkeruu.....	28
4.4	Analyyssimenetelmät	30
4.4.1	<i>Kuvaileva tilastollinen analyysi</i>	<i>30</i>
4.4.2	<i>Aineistolähtöinen sisällönanalyysi</i>	<i>31</i>
5	TULOKSET	33
5.1	Taustatiedot.....	33
5.2	Muistetut laulut	33
5.3	Merkitykselliset laulut.....	39
5.4	Kokemukselliset muistot ja teemat	43
5.5	Narratiivi: Elsan tarina	48
6	POHDINTA	50
6.1	Johtopäätökset.....	50
6.2	Luotettavuus.....	51
6.3	Lopuksi	53
	Lähteet / References.....	56

1 Johdanto

Rippikoulu on merkittävä osa suomalaisen nuoren elämää. Tutkimuksen mukaan rippikoulun käyneitä koko 15–vuotiaasta ikäluokasta on vuosina 1970–2000 ollut 89–98 % (Niemelä, 2002, s. 9). Innanen (2009) kirjoittaa, että suomalainen rippikoulu on kansainvälisesti ainutlaatuinen. Hän jatkaa, että rippikoulu on myös suomalaisessa kulttuurissa merkittävä kristillinen instituutio ja siitä kannattaa pitää huolta (Innanen, 2009, s. 368).

Musiikilla on keskeinen asema evankelis-luterilaisessa kirkossa. Musiikki koetaan kuuluvan kaikkeen seurakunnan toimintaan varhaiskasvatuksesta lähetyspiiriin, rippikoulusta jumalanpalvelukseen (Haapasalo, Lauerma, Nissinen & Suikkanen, 2004, s. 7). Kokemukseni mukaan seurakunnan tilaisuuksissa lauletaan aina: perhekerhoissa, nuortenilloissa, kevätjuhlissa, joulukirkoissa ja jopa työyhteisön kokoukset usein aloitetaan virren veisuulla. Musiikki kuuluu myös olennaisena osana rippikoulua ja rippikoulusuunnitelmissakin tämä on nostettu esille.

Rippikoulun ja musiikin yhdistäviä tutkimuksia on tehty, mutta tutkimuskenttä on vielä suhteellisen koskematon. Aiheesta on tehty pro gradu -tutkielmia, joiden teemoina on ollut mm. musiikkikasvatus Lapuan hiippakunnan rippikoululeireillä 2005 (Luokkakallio, 2007), uuden rippikoulusuunnitelman suhteesta musiikkikasvatukseen (Laakso, 2019) ja musiikkikasvatuksesta luterilaisessa seurakunnassa (Sateila, 2010). Rippikoulusta on tehty kolme laajempaa tutkimusta, mutta ne ovat keskittyneet rippikouluun yleisesti ja musiikki on tutkimuksissa ollut sivuosassa. Tutkimukset ovat olleet Kirkon tutkimuskeskuksen teettämiä. Vuonna 2002 tutkittiin rippikoulun laatua ja vaikuttavuutta (Niemelä, 2002) ja viisi vuotta myöhemmin tehtiin pitkäaistutkimus ”Rippikoulusta aikuisuuteen” (Niemelä, 2007). Pitkäaistutkimuksessa käytettiin vuoden 2002 tutkimuksen aineistoa ja uusi kysely tehtiin viisi vuotta rippikoulun jälkeen. Niemelä & Innanen (2009) toimittivat kolmannen tutkimuksen, jonka taustalla oli tutkimushanke. Tutkimushankkeen lähtökohtana oli selvittää, kuinka Rippikoulusuunnitelma (2001) toteutui ruohonjuuritasolla.

Tutkimukseni keskiössä ovat rippikoulumusiikki ja Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyvä musiikkitraditio. Kirkkomusiikin käsikirjassa toimituskunta Erkkilä, Tuovinen & Tuppurainen (2003) pohtii, että kirkkomusiikkiin liittyviä oppikirjoja on saatavilla niukasti. Huomasin tämän saman etsiessäni tutkimuskirjallisuutta. Toinen aiheeseen liittyvä teos, joka

tutkimuksessani on käytössä, on Haapasalo, Lauerma, Nissinen & Suikkasen (2004) toimittama Kirkkomusiikki-teos.

Tutkimuksessa käydään läpi aineistosta nousevia merkityksiä ja muistoja. Näin ollen tutkimuksessani käsitellään sitä, mitä musiikki merkitsee ja minkälaisia tunnemerkityksiä musiikki saa meissä aikaan. Saarikallio (2010) on tutkinut musiikin tunnemerkitystä arkielämässä ja musiikin suhteesta tunteisiin ja nämä tutkimustulokset otetaan esille myös tässä tutkimuksessa. Tutkimuksessani nostetaan myös esille mm. Juvosen (2000) tutkimus musiikillisesta polusta ja DeNoran (2000) teos musiikin sosiaalisesta ulottuvuudesta

Koen, että musiikkikasvatuksen asema evankelis-luterilaisessa kirkossa voisi olla merkittävämpi. Tällä hetkellä Kirkkohallitukselta ei löydy ajankohtaista musiikkikasvatussuunnitelmaa, vaan viimeisin on vuonna 1988 tehty julkaisu, jota ei ole mahdollista saada painettuna tai sähköisessä muodossa. Musiikkikasvatuksen tutkimuskenttää silmällä pitäen on tärkeää, että musiikkikasvatuksesta seurakunnassa tehdään jatkossakin tutkimuksia ja toivon, että tämä edesauttaisi myös mm. Kirkkohallitusta näkemään edellä mainitun epäkohdan ja evankelis-luterilainen kirkko saisi ajankohtaisen musiikkikasvatussuunnitelman.

Tutkimusta tehdessäni Nuoren seurakunnan veisukirja-sarja juhlii 51-vuotistaivaltaan. Laulukirja ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1970 ja keväällä 2020 julkistettiin jo 11. painos. Nuoren seurakunnan veisukirjan kirkkaan punaiset kannet ovat tulleet tutuksi monelle nuorelle ja monelle sukupolvelle heidän istuessaan iltanuotiolla tai rippikoulun iltaohjelmaa katsoessa. Punaisen laulukirjan kannet muistetaan hyvin, mutta muistetaanko laulut kansien sisältä. Ja jos muistetaan, mitkä ovat jääneet mieleen ja miksi. Onko jollakin laululla ollut tärkeä merkitys vielä rippikoulun jälkeenkin? Onko lauluilla ollut jopa merkitys nuoren tulevaisuuteen?

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, mitä lauluja vastaajat muistivat omilta rippikouluajoiltaan ja oliko vastaajien mieleen jäänyt lauluja, joilla oli ollut merkitystä. Tutkimuskysymykset ovat

1. Mitä lauluja muistetaan rippikoulusta?
2. Mikä laulu tai mitkä laulut ovat jääneet merkitykselliseksi ja miksi?

Aineistosta nousi eräs vastaus, joka on tuntunut erityisen merkitykselliseltä minulle tutkijana:

”Loistava aihe, kiitos kun teet tästä. Siunausta gradullesi.”

2 RIPPIKOULUN MUSIIKKI

Suomessa käy evankelis-luterilaisen seurakunnan järjestämän rippikoulun yli 90 % kirkon jäsenistä ja koko 15-vuotiaiden ikäluokasta noin 80 % (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, 2021). Rippikoulu on olennainen osa nuoren siirtymäriittiä aikuisuuden kynnyksellä ja sillä on merkittävä paikka nuorten elämässä. Tutkimukseni keskiössä on rippikoulussa syntyneet muistot. Tässä luvussa käsittelen rippikoulun historiaa, kahta viimeisintä opetussuunnitelmaa ja musiikin asemaa rippikoulussa. Luvussa tuon esille myös musiikin asema evankelis-luterilaisessa seurakunnassa ja siihen liittyvät aiheet, kuten laulukirjat ja musiikkityöntekijät.

2.1 Rippikoulu Suomessa

Niemelän (2002) mukaan Suomessa rippikoululla on pitkät perinteet ja historia juontaa juurensa aina 1600-luvulta asti. Alkuaikoina rippikoulu aloitettiin jo 8–vuotiaana, mutta vuonna 1686 kirkkolaissa iäksi säädettiin 13–14-vuotta. Jotta nuori pystyi osallistumaan ehtoolliselle ja sai luvan tulla vihityksi kirkossa, piti hänen osata lukea ja osata ulkoa osia Martti Lutherin kirjoittamasta Vähä katekismuksesta. Niemelä jatkaa, että rippikoulu oli jo ennen 1900-lukua tärkeä siirtymäriitti siirryttäessä lapsuudesta aikuisuuteen. Rippikoulun myötä nuori sai aloittaa tupakan ja alkoholin käytön, kahvin juonnin, seurustelusta ja pukeutumisesta puhumattakaan. Vielä 1900-luvun alussa rippikoulun suorittaminen oli osoitus kansalaispätevyydestä ja se jopa merkittiin virallisiin papereihin (Niemelä, 2002, s. 7–8).

Tänä päivänä rippikoulun suorittaminen katsotaan olevan edellytys täysivaltaiselle seurakunnan jäsenyydelle, mutta yhteiskunnallinen merkitys on pienempi kuin se on historian valossa joskus ollut. Täysivaltaisuus tässä yhteydessä tarkoittaa, että vain konfirmoitu seurakunnan jäsen voi toimia kummina, saa äänestää seurakuntavaaleissa ja voidaan vihkiä kirkossa avioliittoon.

Suomessa järjestetään aktiivisesti erilaisia tapoja käydä rippikoulu, joista suosituin tapa on osallistua rippileirille. Niemelän (2007) mukaan noin 90 % rippikoululaisista valitsee rippikoulunsa leirimuotoisena. Vuonna 1970 leiririppikoululle osallistui vain n. 35 %, vuonna 1979 osuus oli jo lähes 54 % ja 1980-luvulla vastaava luku oli jo n. 80 %. Rippikoulu on mahdollista suorittaa myös ilta- tai päivärippikouluna (Niemelä, 2007, s. 7–8).

Niemelä (2007) tutki tamperelaisnuoria vuonna 2001 pitkittäistutkimuksessa, jossa selvitettiin rippikoulun merkitystä ja vaikutusta nuorten elämään. Tutkimuksessa tehtiin kyselytutkimus

nuorille ennen ja jälkeen rippikoulun, joka toimi pitkittäistutkimuksen taustana. Tutkimuksen kolmas kysely tehtiin vielä viiden vuoden jälkeen rippikoulusta, jolloin nuoret olivat 20-vuotiaita. Niemelän mukaan nuoret odottivat rippikoululta sosiaalista ja toiminnallista antia ja yli puolella odotukset ylittyivät. Hän jatkaa, että noin joka kuudennella odotukset eivät toteutuneet ja lähes joka kolmannella kokemukset vastasivat odotuksia. Moni koki viiden vuoden jälkeen rippikoulun merkittävänä kokemuksena elämässään ja erityisesti päällimmäisenä olivat jääneet mieleen yhteishenki ja ystävät (Niemelä, 2007).

Niemelän (2002, 2007) tutkimukset osoittavat, että valtaenemmistö nuorista koki rippikoulun miellyttävänä ja merkittävänä tapahtumana elämässään. Rippikoulun onnistuminen edesauttoi myönteisen uskontokuvan muodostumisessa, ja se oli usealla portti seurakunnan toimintaan. Rippikoulun sosiaaliset odotukset olivat korkealla, ja ne myös useimmiten täyttyivät tai ylittyivät nuorilla (Niemelä, 2002, 2007).

2.2 Rippikoulun opetussuunnitelmat

Niemelän (2002) mukaan ensimmäinen opetussuunnitelman kaltainen ohjesääntö saatiin vuonna 1919, jossa ohjeistettiin, että nuoren tulee olla 15-vuotias, ja hänen tulee osata tiettyjä osia Vähä katekismuksesta. Rippikoulun tulee sisältää noin 100–120 tuntia opetusta ja laulunopetusta vähintään tunnin päivässä. Ohjeistuksen noudattaminen oli seurakunnan oman harkinnan varassa, eikä niitä noudatettu kirjaimellisesti (Niemelä, 2002, s. 11).

Opetussuunnitelmia uudistettiin vuosina 1930, 1958, 1965, 1974 ja 1980, Niemelä (2002) kertoo. Rippikoulutyötä kehitettiin jatkuvasti ja sen tavoitteet ja työtavat liikkuvat paljolti käsi kädessä koulujärjestelmän kanssa. Vuonna 1974 ilmestynyt kokonaissuunnitelma oli suhteellisen pitkä ja mukaili sen ajan behavioristista oppimiskäsitystä. Vuoden 1980 opetussuunnitelma muuttui palautteiden perusteella nuorten oman elämäntilanteiden lähtökohdista pohjautuvaksi (Niemelä, 2002).

2.2.1 Opetussuunnitelma 2001

Vuonna 2001 piispainkokous hyväksyi uuden rippikoulusuunnitelman, joka tuli voimaan jo samana vuonna. Rippikoulusuunnitelma (2001) on luonteeltaan puitesuunnitelma, jonka perusteella opetuskokonaisuudet suunnitellaan. Opetuskokonaisuudet ovat täten seurakunta- ja ohjaajakohtaisia. Rippikoulusuunnitelman ei ole alun perinkään tarkoitus ohjata tarkasti

opetettavia asiasisältöjä vaan se antaa perusteet ja suuntaviivat rippikoulun paikalliselle suunnittelulle, toteutukselle, arvioinnille ja jatkuvalla kehittämiselle (Rippikoulusuunnitelma, 2001, s. 4).

Rippikoulusuunnitelma (2001) perustuu konstruktivistiselle teorialle ja siinä ohjeistetaan lukijaa ymmärtämään, kuinka nuori jatkuvasti rakentaa omaa uskontoidentiteettiään aiemmin opitun ja koetun ympärille. Rippikoulusuunnitelmassa otetaan huomioon hyvin moninaisia seikkoja, kuten teologinen perusta, johon liittyy kasteopetuksen ja keskeisten uskonnollisten viitekehysten moninaiset ulottuvuudet. Suunnitelmassa huomioidaan myös pedagogiset perusteet, kuten nuoren elämäntilanne sosiaalisesta ja psykologista näkökulmasta ja oppimisen ryhmäsidonnaisuus (Rippikoulusuunnitelma, 2001).

Rippikoulusuunnitelman (2001) opetussuunnitelmassa nostetaan keskeiseksi teemaksi seurakuntayhteys ja kolme tukipilaria; elämä, usko ja rukous, joiden pohjalta opetusta työestetään. Elämä-teeman ympärillä nuoren kanssa etsitään vastauksia elämän tärkeisiin kysymyksiin ja kasvamista kristittyinä. Uskon tukipilarissa keskitytään tutkimaan luomisen, lunastuksen ja pyhityksen teemoja. Kolmantena teemana rohkaistaan nuoria löytämään rukous osaksi omaa ja seurakunnan yhteistä uskonnon harjoittamista. Opetussuunnitelma jää joustavaksi ja muunneltavaksi ja vastuu jää paikallistasolle siitä, kuinka opetus suunnitellaan ja toteutetaan. Näihin vaikuttavat suuresti opettajien omat taidot, suunnittelijatiimin päätökset, nuorten omat ominaisuudet ja seurakunnan omat toimintatavat (Rippikoulusuunnitelma, 2001).

Rippikoulusuunnitelma (2001) jakautuu seitsemään osioon: johdanto, rippikoulun lähtökohdat ja perusteet, rippikoulun tavoitteet, jumalanpalvelus rippikoulussa, musiikki rippikoulussa, rippikoulun suunnittelu ja viimeisenä on rippikoulun toteutusohjeita. Jaottelun perusteella havaitaan, että musiikilla on rippikoulussa oma asemansa (Rippikoulusuunnitelma, 2001, s. 2).

2.2.2 Opetussuunnitelma 2017

Uusin rippikoulun opetussuunnitelma (2017) nojaa nuoren omaan osallisuuteen ja aktiivisuuteen rippikoulussa. Nuoret halutaan rippikoulun subjekteiksi, tekijöiksi, eikä passiiviseksi mukana kulkijaksi. Uudessa rippikoulusuunnitelmassa halutaan vahvistaa nuoren osallisuutta ja kuulluksi tuleamista. Suunnitelmassa keskitytään myös kokonaisvaltaiseen kristilliseen ihmiskäsitykseen ja monipuoliseen oppimiskäsitykseen. Kaikki nuoret eivät ole samanlaisia oppijoita. Suunnitelmassa nostetaan esille, että ”rippikoulusuunnitelma ei ole

varsinainen opetussuunnitelma vaan tukee nuorten kokonaisvaltaista kasvua” (Rippikoulusuunnitelma, 2017, s. 8).

Suunnitelman sisältö on samassa linjassa aiempienkin suunnitelmien kanssa. Se ei ohjaa seurakunnan työntekijöitä eikä anna selkeitä ja yksityiskohtaisia tavoitteita opiskeltaville asioille. Suunnitelman tavoitteissa mainitaan nuoren ainutlaatuisuus ja osallisuus, opetuksen dialogisuus, oppimisen monimuotoisuus ja perheiden aktiivinen rooli (Rippikoulusuunnitelma, 2017, s. 22–28).

Rippikoulusuunnitelman 2017 perusajatus on linjassa valtakunnallisen opetussuunnitelman kanssa, jossa nostetaan esille mm. oppilaan ainutlaatuisuus, ihmisyyys, sivistys, tasa-arvo, demokratia, aktiivisuus toimijana ja vuorovaikutus (Opetushallitus, 2016, s. 15–17). Molemmat suunnitelmat korostavat oppilasta itse aktiivisena toimijana ja suunnitelmissa pidetään tärkeänä nuoren ainutlaatuisuutta.

2.3 Musiikki seurakunnassa

Sariola (2003) mainitsee Kirkkomusiikin käsikirjassa, että Luther on eräässä kirjoituksessaan sanonut: ”Rakastan musiikkia, koska se on Jumalan lahja eikä ihmisten: se tekee mielen iloiseksi, karkottaa Paholaisen ja synnyttää vilpitöntä iloa” (Sariola, 2003, s. 14). Luther piti musiikin teologiaa oman teologisen ajattelun keskuksena ja koki Jumalan puhuvan ja toimivan ennen kaikkea musiikin välityksellä (Sariola, 2003, s. 19). Luterilaista kirkko pidetään siis vahvasti musiikillisena kirkkona (Kirkkohallitus, 2009, s. 103).

Kirkkomusiikki-teoksen esipuheessa todetaan musiikin kuuluvan kaikkeen seurakunnan toimintaan ja musiikki usein jatkaa siitä, mihin sanat loppuvat (Haapasalo, Lauerma, Nissinen & Suikkanen, 2004, s. 7). Maukonen (2005) toteaa, että kirkkomusiikiksi mielletään usein urkujen soittamisen, virsien laulamisen ja jumalanpalvelusmusiikin, mutta kirkkomusiikkia tulisi ajatella ilman tyyllillisiä rajoja. Hän mainitsee artikkelissaan, että kirkkomuusikoille on aika ajoin haastavaa ymmärtää nuorisomusiikkia (Maukonen, 2005, s. 161). Myös Laakso (2003) kirjoittaa nuorten hengellisen musiikin olevan oma kokonaisuus seurakunnan musiikkielämässä (s. 409). Koen itsekin aika ajoin, että käsite kirkkomusiikki ei ole aina täysin päivänselvä ja jonkinlaista kahtiajakoa esiintyy klassisen ja populaarimusiikin musiikin välillä kirkkomuusikoiden puheissa.

Musiikkia pidetään olennaisena osana uskon harjoittamista, ja sen rooli uskon elämän hoitamisessa on tärkeä. Jokaisessa jumalanpalveluksessa musiikki on läsnä ja seurakunnan harrastustoiminnassa musiikki ilmenee varsin monimuotoisena. Seurakunta järjestää

aktiivisesti kuorotoimintaa ja pyrkii organisoimaan seurakunnalle monipuolista ja korkeatasoista konserttitarjontaa.

2.3.1 Jumalanpalvelusmusiikki

Sariolan (2003) mukaan jumalanpalvelusmusiikin lähtökohta on olla kiinteästi yhteydessä toimitettavaan jumalanpalvelukseen, eikä se saa olla erillinen musiikillinen suoritus. Sisältölähtöisyys on se kulmakivi, johon valittu musiikki nojaa ja musiikin tulee kuvastaa tilaisuuden luonnetta. Näin ollen musiikki integroituu osaksi jumalanpalvelusta, eikä ole sen irtainen osa. Musiikki kuljettaa tilaisuutta eteenpäin tukemalla sanomaa, ylistämällä ja kiittämällä Jumalaa ja yhdistämällä seurakuntalaisia toisiinsa (Sariola, 2003, s. 29–33).

Sariola (2003) pitää erityisesti laulamista tärkeänä osana jumalanpalveluselämää. Hänen mukaansa ”siinä on kyse uskoa synnyttävästä evankeliumin julistamisesta, toisaalta uskosta nousevasta kiitollisesta vastauksesta Jumalalle” (Sariola, 2003, s. 34). Vapaavuori (2004) mainitsee artikkelissaan laulamisen ja erityisesti virsien ”veisaamisen” olevan olennainen osa luterilaista uskontoperinnettä. Virsien sanojen myötä ihmisellä on sanat valmiina rukoukseen ja Jumalan kohtaamiseen (Vapaavuori, 2004, s. 27).

2.3.2 Musiikkikasvatus seurakunnassa

Evangelis-luterilaisessa kirkossa musiikkikasvatus kulkee läpi seurakunnan toiminnan eikä sillä ole varsinaista erillistä tehtävää. Musiikkikasvatuksen tavoitteena on tukea seurakunnan toimintaa, kehittää musiikillisia taitoja ja edistää kristillisen sanoman eteenpäin viemistä (Tuovinen, 2003, s. 435).

Tuovinen (2003) jatkaa artikkelissaan, että vuonna 1977 kirkolliskokous hyväksyi Kirkon kasvatustoiminnan kokonaisohjelman, joka on jossain määrin ohjailut seurakuntien musiikkikasvatuksen linjausta ja vuonna 1988 piispainkokous hyväksyi ”Musiikkikasvatus seurakunnassa - kirkon musiikkikasvatuksen lähtökohdat ja tavoitteet” -ohjelman. Tuovinen toteaa, että edellä mainittuja ohjelmia ei ole otettu juurikaan käyttöön seurakunnissa. Näissä asiakirjoissa on kuitenkin käytännönläheisesti mainittu, että musiikkikasvatus ei ole vain kanttorin tehtävä, vaikka päävastuu hänellä toki siinä onkin. Musiikkikasvatus on kaikkien työmuotojen yhteinen tehtävä, johon tulee panostaa yli työalarajojen (Tuovinen, 2003, s. 436).

Tuovinen (2003) lainaa artikkelissaan vuonna 1988 tehtyä Musiikkikasvatus seurakunnassa -ohjelmaa, jossa todetaan, että ”kirkon musiikkikasvatuksen tavoitteena on auttaa ihmistä ymmärtämään musiikin merkitys kirkossa, kokemaan musiikki tärkeäksi kasvulleen kristittyinä ja löytämään elämässään musiikillisen ilmaisun mahdollisuuksia” (Tuovinen, 2003, s. 436).

Yleistavoite sisältää kolme tavoitealuetta: henkilökohtainen, seurakunnallinen ja yhteiskunnallinen, Tuovinen (2003) toteaa. Hänen mukaansa musiikkikasvatuksen toivotaan tukevan ihmisen kokonaisvaltaista kasvua kristittyinä ja lisätä hyvinvointia, niin tunne-elämän kuin myös uskonhoitamisen näkökulmasta. Tavoitteena on kehittää musiikillista ajattelua ja ilmaisua, mutta lisäksi seurakunnan näkökulmasta tukea uskonnollisen yhteisön kasvua. Tärkeimpänä mainitaan jumalanpalvelus, joka on myös musiikkikasvatuksen keskiössä. Musiikkikasvatus seurakunnassa on myös jumalanpalveluskasvatusta (Tuovinen, 2003, s. 436–438.)

Varhaisiän musiikkikasvatukseen on kiinnitetty huomiota viime vuosina. Kirkkohallitus on julkaissut vuonna 2004 ”Varhaisiän musiikkikasvatus seurakunnassa” -julkaisun ja vuonna 2015 ”Lapsi ja musiikki seurakunnassa” -julkaisun. Kirkkohallituksen (2015) ”Lapsi ja musiikki seurakunnassa” -julkaisun lähtökohtia ovat kokonaisvaltaisen kasvun tukeminen ja mahdollistaminen, lapsen oikeuksien ja paikan vahvistaminen kirkossa, vuorovaikutuksen ja läsnäolon vahvistaminen seurakunnan, lapsen ja perheen välillä ja viimeisenä kohtana pyhän ja hengellisyyden vahvistaminen lapsen elämässä (Kirkkohallitus, 2015, s. 9). Seurakuntia suositellaan myös tekemään musiikkikasvatussuunnitelma, joka kulkisi läpi työalarajojen, toisi suuntaviivoja yhteiseen linjaan ja antaisi näköalan sille, kuinka musiikkikasvatus kohtaa seurakuntalaisia eri toiminnoissa (Kirkkohallitus, 2015, 9–10).

Nuorten musiikkikasvatuksesta ei ole erillistä julkaisua Kirkkohallituksen puolelta, mutta Nuorisotyön käsikirjassa valotetaan monipuolisesti musiikin merkitystä nuoren elämässä. Maukonen (2005) kirjoittaa artikkelissaan nuorisokulttuurin olevan vahvasti sidoksissa musiikkiin, jolla on ollut myös ratkaiseva rooli kristillisen nuorisokulttuurin synnyssä. Musiikki ymmärretään seurakunnassa nuorelle tärkeäksi osaksi. Musiikki, ja sitä myöten musiikkikasvatus, on nuorelle tärkeä joukkoon kuulumisen tunteen vahvistaja ja kristityn identiteetin kasvamisen tukija. Laulettu laulut lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta ja vahvistavat seurakuntayhteyttä (Maukonen, 2005, s. 159–160).

Maukonen (2005) mainitsee nuorten musiikkikasvatuksen seurakunnassa olevan haastavaa. Toimintaan osallistuvat nuoret ovat loppujen lopuksi suhteellisen lyhyen aikaa nuorisotyön

piirissä. Rippikoulu kerää ikäluokkansa vuodeksi, isostoiminta ehkä pariksi vuodeksi, eikä aktiiviset nuoret seurakuntalaiset opintojensakaan puolesta ole montaa vuotta seurakunnan toiminnassa mukana. Jos lähtökohtaisesti nuorelle ei ole esim. jumalanpalvelusmusiikki tuttua tai mieluisaa, jää sen omaksumiselle vain hetki aikaa. Aktiiviseurakuntalaiselle tulee jumalanpalvelusmusiikin perinteet tutuksi vuosien varrella. Virret ja muu perinteinen kirkkomusiikki on vieraampaa yhä suuremmalle osalle nuorista ja nykyinen katsomuskasvatuskulttuuri kouluissa vieraannuttaa nuoret yhä enenevässä määrin tutuista virsilauluista. Oma haasteensa on myös musiikki- ja nuorisotyön viranhaltijoiden yhteistyö ja yhteinen näkemys musiikkikasvatuksesta nuorten parissa (Maukonen, 2005, s. 160–163).

Tuovisen (2003) mukaan aikuistyön saralla musiikkikasvatustoiminta ilmenee useimmiten kuoroina. Useimmissa seurakunnissa on tarjolla eritasoisia kuoroja aina matalankynnyksen, ns. laulutaidottomien kuoroista korkeatasoisiin ja musiikillisesti vaativiin kuoroihin. Tärkeitä kokoavia tilaisuuksia ovat myös yhteislaulutilaisuudet, kuten Kauneimmat joululaulut tai kinkkerit, ja konsertit, joita seurakunnat järjestävät varsin aktiivisesti (Tuovinen, 2003, s. 444–447). Koivusalo (2003) jatkaa, että seurakunnissa pyritään konserttitoiminnassakin tarjoamaan musiikillisesti monipuolista ja tasokkaita konsertteja, jotka puhuttelisivat seurakuntalaisia ikään katsomatta. Osa konserttitarjonnasta on selkeästi enemmän kristillistä kasvua tukevaa, kun taas osa konserteista ovat viihteellisempiä. Kirkot ovat varsin suosittuja konserttipaikkoja muun muassa erinomaisen akustiikan ansiosta (Koivusalo, 2003, s. 449–454).

Musiikilla on keskeinen asema seurakunnan kaikessa toiminnassa ja tästä syystä sen vaikutus myös opetuksellisena välineenä on tärkeä. Pelkästään laulujen sanoissa on moniulotteisuutta, joissa kerrotaan kristinuskon perusasioista; evankeliumista, rukouksesta tai Jumalan armosta. Musiikkikasvatuksen tulisi olla kaikki ikäryhmät läpäisevää ja monipuolista.

2.3.3 Musiikki rippikoulussa

Edelliseen, vuoden 2001 Rippikoulusuunnitelmaan verrattuna, vuoden 2017 suunnitelmassa musiikilla ei ole yhtä suurta jalansijaa. Rippikoulusuunnitelmassa 2001 korostetaan musiikin merkitystä ihmisen elämässä. Lisäksi todetaan, että musiikilla on jo itsessään suuri merkitys yhteyden luojana ihmisten välillä. Suunnitelmassa nostetaan esille erityisesti laulettu sanan merkitys, johon perustuu musiikin erityinen asema muihin taiteen lajeihin verrattuna. Laulettu musiikissa tulee esille kristinuskon sanoma ja opetus (Rippikoulusuunnitelma, 2011, s. 33).

Uusimmassa rippikoulusuunnitelmassa (2017) musiikki otetaan esille sekä itseisarvona että välinearvona. Musiikki on olennainen osa jumalanpalvelusta ja hengellistä elämää. Musiikin harjoittaminen, soittaminen ja laulaminen ei kuulu pelkästään musiikin ammattilaisille, vaan se kuuluu jokaiselle seurakuntalaisille, ikään ja taitoon katsomatta. Musiikki on mainittu suunnitelmassa osana oman hengellisen elämän hoitamista (Rippikoulusuunnitelma, 2017, s. 37–38).

Rippikoulusuunnitelmassa (2011) pidetään musiikkia tärkeänä elementtinä rippikouluopetuksessa. Musiikin on tarkoitus saada nuorta pohtimaan musiikin merkitystä itselleen ja musiikin toivotaan rakentavan yhteyttä ja luovan turvallista ilmapiiriä. Musiikki on myös väline, jonka avulla nuorten on helpompi synnyttää vuorovaikutusta ja kohdata muita nuoria. Keskeiseksi tehtäväksi rippikoulun musiikissa tulee yhteinen soittaminen ja laulaminen. Tämä tukee ryhmäytymistä, joka taas edesauttaa yhdessä työskentelyä, jota korostetaan rippikoulusuunnitelmassa (Rippikoulusuunnitelma, 2011, s. 34).

Molemmissa rippikoulusuunnitelmissa painotetaan musiikin tärkeyttä. Uudemmassa korostetaan kautta suunnitelman osallisuuden kokemusta ja hengellisyyden vahvistamista ja näin on myös musiikin kohdalla. Laulaminen ja soittaminen ei ole kaikille helppoa ja tämä pitäisi huomioida myös rippikoulumusiikissa. Yhteyttä voi kokea myös kuuntelemalla tai sanojen tutkimisella (Rippikoulusuunnitelma, 2017, s. 38).

Aiemmassa opetussuunnitelmassa (2011) musiikin halutaan olevan olennainen osa rippikouluopetusta. Musiikki pyritään integroimaan opetukseen sujuvasti ja saumattomasti, kuhunkin opetustilanteeseen sopivaksi muodoksi. Työtavoiksi ehdotetaan muun muassa musiikkiliikuntaa, kuuntelemista, ryhmätöitä ja keskustelua. Työtapoja valitessa tulisikin ottaa huomioon nuorten omat valmiudet, opetustilat ja muut opetukseen vaikuttavat tekijät. Suunnitelmassa toivotaan, että kanttori olisi mukana koko rippikoulun ajan, mutta tämä toteutuu harvoin työntekijäresurssien takia. Tilanteen haastavuus tiedostetaan jo suunnitelmassa, jossa ehdotetaan kanttorin osallistumista minimissään 10 opetustunnin verran (Rippikoulusuunnitelma, 2011, s. 34–35).

Rippikoulusuunnitelmassa (2011, s. 35) mainitaan, että ”musiikki rippikoulussa”-termi tarkoittaa kokonaisvaltaisesti kaikkea rippikoulussa kuultua ja koettua musiikkia. Se sisältää kaiken jumalanpalvelusmusiikista leirijakson vapaa-ajan musiikkiin. Suunnitellessa rippikoulujakson sisältöä tulee ottaa huomioon oman seurakunnan toiminta, mutta nuorten omaa musiikillista maailmaa ei tule unohtaa. Jumalanpalvelusmusiikki on tärkeimmällä sijalla

ja sen tulisi tulla tutuksi nuorelle niin tiedollisena kuin myös käytännössä koettuna asiana. Näin ollen virsikirja nousee ensiarvoiseen asemaan. Virsikirja tukee myös muiden kirkollisten toimitusten opettelemista, koska liittyyhän jokaiseen tilaisuuteen kiinteästi myös musiikki. Virsikirja auttaa nuorta hahmottamaan toimitusten sisältöä tutustumalla virsikirjan monipuoliseen tuotantoon. (Rippikoulusuunnitelma, 2011, s. 32–36).

Mielestäni kaksi viimeisintä rippikoulusuunnitelmaa antavat musiikin suhteen varsin tulkinnanvaraiset ohjeet ja musiikkikasvatuksen toteutus rippikoulussa jää rippikoulun työntekijöiden oman osaamisen vastuulle. Rippikoulun työntekijöinä toimivat m. nuorisotyönohjaajat, papit, kanttorit ja lastenohjaajat ja osalla työntekijöistä pedagogiset ja musiikilliset taidot voivat olla vaatimattomat. Kokemukseni mukaan rippikoulun musiikkikasvatuksen taso vaihtelee ja jokaiseen rippikouluryhmään on vaikea saada musiikin ammattilaista opettamaan musiikkia.

2.3.4 Laulukirjat seurakunnassa

Vapaavuoren (2004) mukaan laulaminen on kuulunut aina luterilaiseen hartaus- ja jumalanpalveluselämään. Hän jatkaa, että virsilauluperinne juontaa juurensa Suomessa vuosisatojen taakse ja sillä on ollut merkittävä rooli paitsi jumalanpalvelusperinteessä, myös arkisen elämän yhteydessä. Virren laulamissa seurakuntalaiset ovat saaneet äänensä kuuluviin ja osallisuuden kokemuksen muihin kristittyihin nähden (Vapaavuori, 2004, s. 26–27).

Kivekäs (2004) kirjoittaa, että ensimmäinen suomenkielinen virsikirja on ilmestynyt vuonna 1583 ja sen kokosi Jaakko Finno. Tuolloin virsikirjassa oli 101 virttä ollen 11. suomenkielinen kirja. Seuraava virsikirja ilmestyi Hemminki Maskulaisen toimesta vuonna 1605 ja silloinkin suomen kielellä oli julkaistu ainoastaan 13 muuta teosta. Seuraavat virsikirjat ilmestyivät vuonna 1701, 1886 ja 1938. Virsikirjan lisävihko ilmestyi vuonna 1963 ja viimeisin versio on vuodelta 1986, jonka jälkeen ilmestyi lisävihko vuonna 2015. Tällä hetkellä virsikirjassa on liitteineen ja lisävihkoineen yli 900 virttä (Kivekäs, 2004, s. 32–33).

Virsikirjaa pidetään tällä hetkellä evankelis-luterilaisen seurakunnan tärkeimpänä laulukirjana, joka löytyy jokaisesta kirkosta. Virsikirja jaotellaan viiteen osaan: kirkkovuosi, jumalanpalveluselämä, elämä Kristuksessa, elämä Jumalan maailmassa ja kuolema ja

iankaikkisuus. Lisäksi virsikirjasta löytyy kirkkovuoden tekstejä, messukaavoja, muita lauluja, lisävihon lauluja ja rukouksia.

Kivekkään (2004) mukaan virsien lisäksi vanhimpia hengellisiä laulukirjoja Suomessa ovat Piae Cantiones vuodelta 1582, Halullisten sieluin hengelliset laulut vuodelta 1790 ja Siionin virret vuodelta 1790. Piae Cantiones oli laulukokoelma, jossa on hengellisten laulujen lisäksi muitakin teoksia. Laulukokoelmaa käytetään edelleen kuoro-ohjelmistoissa. Kivekäs jatkaa, että Halullisten sieluin hengelliset laulut -kokoelma koostui herätysliikkeen lauluista, jotka olivat sisällöltään korostetun luterilaisia ja viimeisin kokoelma on painettu vuonna 1988. Siionin virsissä nostettiin esille synnin taakka ja armon varassa oleminen ja kirjaa on uudistettu vuosien mittaan aktiivisesti ja uusin laitos on vuodelta 2017 (Kivekäs, 2004).

Kivekäs (2004) kirjoittaa virsien olleen yhteiskunnallisestikin merkittäviä. Hän jatkaa, että virsikirja on elänyt suomalaisessa kulttuurissa vahvasti läsnä ja esimerkiksi vuoden 1938 virsikirjaa nimitetään myös talvisodan virsikirjaksi. Kivekäs toteaa, että kyseinen virsikirja otettiin käyttöön vain paria päivää ennen talvisodan syttymistä. Virsikirjan lisävihko vuonna 1963 otti huomioon aiempaa enemmän sosiaaliset ongelmat sanoituksissaan ja vuoden 1986 virsikirjauudistus paineet kohdistuivat erityisesti sävelmistön uudistumiseen (Kivekäs, 2004).

Könönen & Huvi (2005) kirjoittavat kirjassaan Kahden maan kansalaiset, että Nuoren seurakunnan veisukirjan julkaisu vuonna 1970 vastasi kysyntään kevyestä musiikista hengellisen musiikin kontekstissa. He jatkavat, että Nuoren seurakunnan veisukirja oli menestys ja siitä otettiin kahden vuoden aikana neljä uutta painosta. Laulukirja oli merkittävä sysäys suomalaiselle gospel-tyylilajille, ja sitä pidetään edelleen yhteiskunnallisesti ja uskonnollisesti merkittävänä (Könönen & Huvi, 2005, s. 49).

Nuoren seurakunnan veisukirjaa on uudistettu keskimäärin viiden vuoden välein. Osa lauluista on pysynyt samoina ja osa vaihtunut. Kari-Pekka Kinnunen oli laulukirjan ensimmäinen toimittaja, ja hänen jälkeensä kirjan toimittajina ovat olleet useimmiten aktiiviset laulujentekijät, kuten Pekka Simojoki ja Jaakko Löytty. Simojoki ja Löytty ovat edelleen aktiivisesti keikkailevia muusikoita ja varsin tuotteliaita hengellisen musiikin tekijöitä.

Könönen ja Huvi (2005) kirjoittavat, että Nuoren seurakunnan veisukirja on ollut suomalaisen hengellisen nuorisomusiikin tärkein kulmakivi. Ensimmäisessä laitoksessa oli mukana vain sanat, toisessa ja kolmannessa myös soinnut, mutta vasta neljännessä laitoksessa vuonna 1985 oli mukana nuottikuva sointuineen. Viidennessä laitoksessa puolet lauluista vaihdettiin uusiin.

Kuudes laitos vuonna 1995 oli Juuso Happonen toimittama ja lauluissa näkyi selkeästi maallisempi vaikutus, kun kokoelmasta löytyi mm. J. Karjalaisen Sankarit- ja Pekka Ruuskan Rafaelin enkeli -laulu. Laulujen maallistuminen sai aikaan sen, että punaisen laulukirjan rinnalle tuli Simojoen toimittama Elämän siiville -kirjasarja, joka taas oli sisällöltään hengellisempi. Elämän siiville -kirjasarja sai jatkoa vuosina 2005 ja 2008 (Könönen & Huvi, 2005, s. 85).

Nuoren seurakunnan veisukirjan seitsemännessä laitoksessa palattiin taas hengelliselle laulukirjalle uskollisempiin lauluvalintoihin. Veisukirjan muutoksilla tavoitettiin paremmin erityisesti rippikoulu- ja nuorisotyö ja tätäkin laitosta varten kerättiin palautteita edellisen laitoksen herättämistä tunteista ja toiveista uusia lauluja valittaessa (Laakso & Nyman, 2000, s. 3).

Nuoren seurakunnan veisukirja on ilmestynyt säännöllisesti viiden vuoden välein ja vuonna 2020 juhlittiin kirjan 50-vuotistaivalta. Mielestäni on hämmästyttävää, että laulukirjasarjasta ei ole tehty historiikkia. Nuoren seurakunnan veisukirjat ovat mielestäni merkittävä osa suomalaista hengellistä musiikkitraditiota. Kirjan vaikutus erityisesti rippikoulujen kautta on koskettanut useita suomalaisia.

2.3.5 Kanttorit ja muut musiikkityöntekijät seurakunnassa

Kanttoria viran historia ulottuu 1200-luvulle, jolloin esilaulajan tehtäviin liittyi musiikin johtaminen ja keskiajan lopulla myös koulujen musiikinopetus (Tuppurainen, 2003, s. 52). Tosin jo Vanhassa Testamentissa on mainintoja esilaulajista ja muusikoista (Erkkilä, 2003, s. 72). Luterilainen kanttorinimitys on peräisin 1550-luvulta, jolloin myös kanttorien yhteiskunnallinen arvostus kasvoi. Seurakunnassa vaihteli pitkään urkurin, kanttorin ja lukkarin nimikkeet ja tehtävät. Vasta vuonna 1939 kirkkolaissa määrättiin kanttorin tehtävistä ja lukkari nimitys jäi historiaan (Erkkilä, 2003, s. 52).

Erkkilän (2003) mukaan vuoden 1994 kirkkojärjestyksessä määrättiin seuraavaa koskien kanttorin tehtäviä:

”Kanttoria tehtävänä on johtaa seurakunnan musiikkitoimintaa. Hän vastaa musiikista seurakunnan jumalanpalveluksissa sekä muissa kirkollisissa toimituksissa ja seurakunnan tilaisuuksissa, opettaa rippikoulussa, hoitaa muutenkin musiikkikasvatustyötä ja edistää musiikin

käyttöä seurakunnan toiminnassa. Kanttori vastaa myös seurakunnan soittimien hoidosta ja huollosta” (s. 89).

Näin ollen jumalanpalveluselämä ei ole kanttorin työn tärkein tehtävä, vaan seurakunnan musiikkitoiminta mainitaan ensimmäisenä. Kanttoreiden koulutus on ollut vuodesta 1981 lähtien kolmiportainen. Aikoinaan pyrittiin saamaan helpotusta työvoimapulaan. Ammattikorkeakoulututkinto oikeuttaa pätevyyden c-virkaan, ylempi korkeakoulututkinto b-virkaan ja a-virkaan lisäksi vaaditaan musiikin maisterin tutkinto. Pienempiin seurakuntiin riittää c-viran pätevyydellä ja isompiin seurakuntiin, jossa vaaditaan korkeampaa osaamista ja kanttoreita on mahdollisesti useampia, perustetaan a-kanttorin virka (Erkkilä, 2003, s. 89–91).

Kirkkomusiikin käsikirjassa (2003) ei ole mainittuina muita musiikkityöntekijöitä, ainoastaan kanttori. Tiedän kuitenkin seurakunnissa olevan muitakin musiikkityöntekijöitä varsin kirjavilla nimikkeillä kuten nuorisomuusikko, seurakuntamuusikko tai musiikkikasvattaja. Vuosina 2017–2019 perustettiin tietävästi ensimmäiset musiikkikasvattajan virat evankelis-luterilaisissa seurakunnissa. Vaikuttaa siltä, että kanttori on edelleen yleisin musiikkityöntekijä seurakunnassa, mutta musiikin monimuotoisuus lisää myös muiden musiikin ammattilaisten osuutta vakituisissa viroissa. Valitettavasti kirjallisuus asian osalta ei ole ehtinyt vielä mukaan seurakuntien musiikin murrokseen.

3 MUSIIKIN TUNNEMERKITYKSET

Tässä luvussa tulee esille, mikä on musiikin merkitys ihmiselle ja kuinka musiikki vaikuttaa tunteisiin. Saarikallio (2010) kirjoittaa, että ”Musiikki on nykypäivänä kiinteä osa elämää, sosiaalisia tilanteita, kulutustottumuksia, vapaa-ajan viettoa, arvoja ja elämäntapaa” (s. 279). Lähes kaikessa mitä teemme ja missä olemme, musiikki on jollakin tavalla läsnä. Kauppakeskuksissa, autossa ja mitä erilaisemmissa tilaisuuksissa musiikki on joko olennainen osa tapahtumaa tai sitten sen rooli on olla taustalla luomassa tunnelmaa.

Syvennyn luvussa siihen, miksi musiikki on niin olennainen osa elämäämme, kuinka se vaikuttaa meihin tunnetasolla ja mikä on musiikin merkitys yksilölle ja yhteisölle. Musiikilla on seurakuntakontekstissa olennainen tehtävä ja tämän luvun tarkoitus on valaista musiikin merkitystä laajemmassa mittakaavassa.

3.1 Musiikin merkitys

Saarikallio (2010) kirjoittaa, että musiikin merkityksen syitä on tutkittu useissa tutkimuksissa. Näkökulma näissä tutkimuksissa on vaihdellut ja riippuen siitä, mistä lähtökohdista tutkimusta on lähdetty tekemään, on myös tutkimustulokset vaihdelleet. Saarikallio jatkaa, että tarkasteltaessa musiikin merkitystä, sitä on lähdetty tutkimaan sosiaalis-kulttuurisesta tai etnomusikologisesta näkökulmasta. Silloin siihen on liittynyt esim. kommunikaatio, ryhmäidentiteetti, nautinto, kehtolaulut, juhlat, uskonto, taistelu, urheilu, kansallistunne, minuuden ilmaisu tai kuluttajakäyttäytyminen. Psykologisesta tutkimusotteesta katsottuna musiikin merkityksellisyys on voinut olla esimerkiksi yksilöpsykologinen, henkilökohtainen tai psyyken toimintaan ja motivaatioon liittyvä (Saarikallio, 2010, s. 270–280). Tutkimuksessani erityisesti kommunikaatio, ryhmäidentiteetti ja uskonto ovat rippikoululauluissa läsnä.

Eerola (2010) mainitsee, että erityisesti laulamisella on tärkeä asema yhteisöllisyyden vahvistamisessa. Hän ottaa esille kaksi tutkijaa, Blackingin ja Brownin, joiden mukaan musiikilla on tärkeä tehtävä synnyttää yhteisiä muistoja ja arvoja. Musiikilla on taipumus tehdä syvempi vaikutus ihmiseen kuin esimerkiksi puheella (Eerola, 2010, s. 348).

Saarikallio (2010) kirjoittaa, että arkielämämerkityksistä tehdyt tutkimukset nostavat usein esille, että tunteet ovat keskeisessä asemassa. Tutkimuksissa ilmeni usein, että musiikki herättää muistoja, tuottaa liikituksen tunnetta, kyyneliä ja tunteen purkauksia, musiikki saa hyvälle

tuulelle, rauhoittaa ja parantaa mielialaa (Saarikallio, 2010). Musiikin merkitys on siis ihmisille varsin tunneperäinen.

Saarikallio (2010) viittaa tekstissään Hargreavesin ja Northin tutkimukseen, jossa musiikin psykologiset tehtävät arkielämässä jaetaan kolmeen osaan: kognitiivisiin, sosiaalisiin ja emotionaalisiin funktioihin. Tutkimuksissa on ilmennyt myös, että nuorten tarve kuunnella musiikkia liittyy vahvasti erilaisiin tunnekokemuksiin, kuten jännityksen purkamiseen, huolien ja murheitten unohtamiseen, ajankuluun, tylsyyden välttämiseen, rentoutumiseen, ilmapiirin luomiseen sekä tunteiden säätelyyn ja hallintaan (Saarikallio, 2010. s. 280).

Juvonen (2000) taas tutki väitöskirjassaan musiikkiharrastuksen merkitystä nuorten elämässä. Tutkimuksen perusteella musiikkiharrastus on varsin merkittävä asia ja sen rooli ihmisen elämässä on tärkeä vielä vanhempanakin. Juvosen (2000) mukaan musiikki on tärkeä väylä purkaa omia musiikillisia tarpeita, jotka saattavat olla varsin kunnianhimoisiakin. Musiikillinen luovuus vapautuu eri keinoin: instrumenttien soittamisella, laulamisella, omien kappaleiden tekemisellä tai vaikka hengellisen sanoman julistamisella musiikin keinoin (Juvonen, 2000, s. 301).

Juvosen (2000) mukaan tutkimuksessa tuli esille, että musiikin merkitys vaihtelee suuresti sen mukaan, kuinka kunnianhimoinen musisoija on musiikin suhteen. Juvonen jatkaa, että joillakin tutkittavilla oli selkeä päämäärä, että musiikista tulee ammatti, kun taas joillakin musiikin käyttäminen ei ollut elämässä prioriteettina kovin korkealla. Nämä ääripäät olivat suoraan yhteydessä myös siihen, kuinka paljon aikaa, rahaa tai vaivaa haluttiin musiikkiharrastukseen käyttää (Juvonen, 2000, s. 301).

Hargreaves, Miell & MacDondald (2002) mainitsevat, että henkilökohtaiset mieltymykset kuten musiikkimaku ovat olennainen osa minäkuvaamme ja identiteettiämme. Mieltymykset heijastavat asenteita, kulttuuria, jossa elämme ja sitä minkä koemme tärkeäksi. Mieltymysten syntyminen on pitkä prosessi, joka alkaa jo ihan pienenä lapsena ja muuttuu jossain määrin koko elämämme ajan. Erityisesti musiikkimaun on tutkittu selkiytyvän nuoruusiässä. Musiikkimaku on yhteydessä muun muassa ikään ja siihen, kuinka paljon musiikin kanssa on tekemisissä (Hargreaves ym., 2002, s. 11). Musiikilla on siis suuri merkitys minäkuvamme ja identiteettimme muodostumisessa.

Uschanov (2020) kirjoittaa musiikkimausta, että tänä päivänä alamme lähestyä 1700-luvun ihannetta, jolloin musiikkimakua ei jaeta hyviin ja huonoihin peilaamalla sitä johonkin

ihanteeseen, vaan musiikki ns. ”maistetaan”. Se joko on tai ei ole hyvää ja kuulijan korvaan miellyttävää tai epämiellyttävää (Uschanov, 2020, s. 14).

DeNora (2000) kirjoittaa musiikin sosiaalisen yhteyden olevan tärkeää. Hän lainaa tutkijan, Simon Frithin kommenttia sosiaalisesta merkityksestä, että ei voida pelkästään kysyä, mitä musiikki paljastaa ihmisestä vaan myös se on tärkeää, kuinka musiikki on rakentanut ihmistä (DeNora, 2000, s. 5). Frith (1988) tutki brittiläisiä nuoria vuonna 1972 ja huomasi, että nuoret, jotka eniten korostivat henkilökohtaista musiikillista valintaa, painottivat myös eniten musiikillista yhteenkuuluvuuden tunnetta ystävyssuhteissa. Hänen mukaansa suurin sitoutuminen nuorisoryhmiin ja suurin nuorisosymbolien käyttö tapahtui 15–vuoden iässä. Frith mainitsee, että monien sosiologien mukaan musiikki on eräs puoli toveripiiriorganisaatiosta, jossa teini-ikäiset oppivat sosiaalisen pelin säännöt, kehittävät seksuaalisen identiteetin ja sosiaalisen statuksen; niissä he oppivat näyttämään julkisesti yksityisiä tunteita. Hän oli myös sitä mieltä, että kaikki nuoret käyttivät musiikkia tunnuksenaan ja taustanaan tunteiden ilmaisemiselle ja tunnistamiselle (Frith, 1988).

DeNora (2000) kirjoittaa, että musiikki voi vaikuttaa siihen, miten ihmiset kokevat kehonsa, kuinka he johdattelevat tunteitansa mielialasta toiseen tai miten he kohtaavat itsensä, toiset ihmiset ja tilanteet. Hän jatkaa, että musiikki saattaa tuoda esille myös tilanteeseen liittyviä käyttäytymisen muotoja ja tapoja, joita ilman musiikkia ei saattaisi edes ilmetä (DeNora, 2000, s. 17).

Hurskainen (2017) kommentoi artikkelissaan musiikin voimaan erityisesti rippikoulukontekstissa. Artikkelissa viitataan Pekka Simojokeen, joka on tehnyt runsaasti laulumateriaalia mm. Nuoren seurakunnan veisukirjoihin. Hurskainen kommentoi, että nykypäivän artisteilta kuten Alman ja Sannin kuulemiselta säästyy helpommin ja heidän musiikkinsa voi sivuuttaa, mutta Pekka Simojoen tuotantoon osallistutaan laulamalla. Rippikoulumusiikilla on täten suuri vaikutus rippikouluikäisiin. Rippikoulussa ei voi olla ohittamatta lauluja ja niiden hengellistä sanomaa. Hurskainen myös kommentoi, että laulamalla hyvistä hetkistä syntyvät myös hyvät hetket ja viittaa tässä erityisesti lauluun Ylitse merten. Rippikouluissa lauletuissa lauluissa on jo sisällään positiivinen vire, joka yhdistettynä rippikoulun kokemuksellisuuteen saa nuorissa aikaan vahvan tunnereaktion. Hurskainen haastatteli artikkelia varten Pekka Simojokea, jonka mukaan hän halusi tehdä lauluja, jotka antavat voimaa vuosienkin päähän. Simojoki käytti käsitettä ”vuorikokemus” viitaten positiiviseen ja toivoa antavaan näkökulmaan (Hurskainen, 2017).

Musiikki ja tunteet ovat olennainen osa myös rippikoululauluja. Laulut saavat merkityksensä tilanteessa, johon liitetään suuria tunteita ja odotuksia. Rippikoulu on monelle nuorelle odotettu elämäntapahtuma aikana, jolloin tunne-elämä on muutenkin kuohahtelevaa. Musiikkimaku ja identiteetti rakentuvat samoihin aikoihin kuin rippikoulukin suoritetaan ja laulut leimautuvat erityisesti juuri tähän elämänvaiheeseen. Lauluihin latautuu paitsi uskonnollinen aspekti, mutta myös identiteetin rakentumisen ja ryhmäidentiteetin palasia, jotka jättävät muistijäljen nuoreen.

3.2 Musiikki ja tunteet

Saarikallio (2010) toteaa, että laulamisen tai soittamisen merkityksellisyys on yhteydessä voimakkaisiin tunteisiin. Hän jatkaa, että on haastavaa eritellä tarkemmin musiikkiin liittyviä tunnekokemuksia. Ovathan tunteet ihmisen monimutkaisimpia ja samalla myös tärkeimpiä toiminnan elementtejä (Saarikallio, 2010, s. 281).

DeNora (2000) kirjoittaa, että musiikki toimii tunteiden välittäjänä ja säätelijänä. Hän jatkaa, että, tunteiden tunnistaminen ja itsesäätely musiikin avulla muokkaa samalla myös minäkuvaamme ja identiteettiämme eli musiikki toimii rakennusaineena identiteettillemme. DeNora pohti, että tämän perusteella nuori tarvitsee musiikkia säädelläkseen tunteita ja käsitelläkseen niitä, niin tietoisesti kuin myös alitajuisesti. Identiteetin muodostuminen musiikin avulla on myös tärkeää (DeNora, 2000, s. 62).

Saarikallio (2007) on tutkinut musiikkia nuorten tunteiden muokkaajana. Tuloksista käy ilmi, että musiikilla on tärkeä tehtävä hyvinvoinnin ja sopeutumisen kannalta. Musiikilla joko vahvistetaan jo olemassa olevaa tunnetilaa tai halutaan muuttaa sitä (Saarikallio 2007). Myös DeNora (2000) tutkimuksissa käy ilmi, että teemme tietoisia valintoja musiikin suhteen. Kun haluamme muuttaa negatiivisen tunnetilan positiiviseksi, kuuntelemme musiikkia, joka auttaa muuttamaan tunnetilaa (DeNora, 2000, s. 50).

Lehtosen (2010) mukaan musiikkia pidetään tärkeänä piilotajunnan maailman ilmentäjänä. Lehtonen lainaa Mosonyin ajatuksia, että musiikki on piilotajunnan symbolista muokkausta, joka saa aikaan psyykkisiä muutoksia myös kuulijoissa. Hän jatkaa, että musiikki kiihdyttää symbolista toimintaa ja aukaisee väyliä piilotajunnallisille merkityksille, jotka sitten nousevat tietoisuuteen mielikuvien ja fantasian muodossa. Musiikki ei tyydytä tarpeita vaan toimii kuin huumausaineena, joka kontrollia heikentämällä sallii piilotajuisten yllykkeiden toiminnan egon

alueella. Musiikki voi toimia objektina johon muusikko tai säveltäjä siirtää tunteitaan. Myös soittimet ja laulaminen voivat olla tunteitten siirron objektina (Lehtonen, 2010).

Hargreaves ym. (2002) mukaan ihmisillä on useita identiteettejä, jotka liittyvät kuhunkin tilanteeseen, jossa ne on luotu. Sen mukaan eri ihmisten ja tilanteiden kanssa ihmisellä on siis erilainen identiteetti. Esimerkiksi muusikko voi olla erilainen persoona lavalla esiintyessään kuin yksin harjoitellessaan tai ei-musiikillisissa tilanteissa. Identiteetit myös vaihtuvat ja muotoutuvat tilanteiden myötä. (Hargreaves ym., 2002, s. 8–11).

Hargreaves ym. (2002) jatkaa, että ihmisten musiikilliset mieltymykset ovat riippuvaisia mielialasta, päivän ajankohdasta, sosiaalisesta tilanteesta ja monesta muusta tekijästä, jotka jatkuvasti muuttuvat. Kirjoittajien mukaan musiikilla voi olla lyhyen aikavälin ohimeneviä vaikutteita, mutta myös syvällisempiä ja pitkävaikutteisia muuttujia käytökseemme. Se voi vaikuttaa jopa huomaamatta ja sytyttää meissä tunteita alitajuisesti (Hargreaves ym., 2002, 11–12).

Hargreaves ym. (2002) kirjoittavat, että musiikkimaku on osa identiteettiä ja vielä erityisesti sellainen musiikki, johon tunnemme intohimoa ja jota kuuntelemme mielellämme. Identiteettimme koostuu paitsi lempimusiikista, mutta myös siitä musiikista, joka ei hivele korvia. Kirjoittajien mukaan musiikin tärkeys vaihtelee, ja se vaikuttaa myös musiikin tärkeyteen identiteetin suhteen. Musiikin asema elämässä voi vaihdella suurestikin eri yksilöillä ja sen myötä musiikin asema identiteetin suhteen vaihtelee. Muusikolla musiikin asema osana identiteettiä on luonnollisesti suurempi kuin ihmisellä, joka ei harrasta musisointia millään tavalla ja kokee muutenkin musiikin olevan taustatekijä elämässä (Hargreaves ym., 2002, 11–12).

Juvonen (2000) tutki musiikkimakua ja sen perusteella rippikouluikäinen ei ole suuri gospel-musiikin ystävä. Tutkimuksessa 11–13-vuotiailla rock-musiikki oli mielimusiikkia. Sitä kuunteli 43 % vastaajista, kun taas gospel-musiikkia kuunteli vain 3,2 %. Seuraavassa ikäryhmässä eli 14–16-vuotiaissa suosituin musiikkityyli oli edelleen rock, jota kuunteli 32,5 % vastaajista ja gospelia vain 2,4 % (Juvonen, 2000, s. 180–190).

Laulut, joita rippikoulussa lauletaan, ovat harvoin ennalta ajateltuna nuorten lempimusiikkia. Työkokemukseni perusteella rippikoululaulut ovat monelle nuorelle ensikosketus hengelliseen musiikkiin ja näin ollen laulut leimautuvat vahvasti rippikoulussa koettuihin asioihin. Lauluja useimmiten säestetään pianolla tai kitaralla ja näin ollen ne tyyllillisesti mukailevat samaa

tyylilajia. Uusimpaan Nuoren seurakunnan veisukirjaan (2020) on otettu sen historiassa ensimmäistä kertaa myös rap-kappaleita. Tämä on kaiketi uusi askel lähemmäksi monen nuoren tänä päivänä suosimaa tyylilajia. Ehkä tämä askel edesauttaa hengellisen musiikin sanomaa myös lähemmäksi niitä kuulijoita, jotka eivät ennen rippikoulua ole tämän lajityypin musiikkia kuunnelleet.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA METODOLOGIA

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Tutkimuksessani käytän sekä laadullista, että määrällistä tutkimusotetta ja valotan monimenetelmäisyyden teoriaa. Luvun lopussa käyn läpi aineistonkeruun vaiheet kyselylomakkeineen ja tutkimuksessani käytettävät analyysimenetelmät.

4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, mitä lauluja rippikoulun käyneet muistavat rippikoulusta ja minkälaisia muistoja ja merkityksiä heille on jäänyt rippikoululauluista. Tutkimuksen edetessä ja erityisesti aineistoa tutkimalla, tutkimuskysymykset löysivät muotonsa ja metodologisen viitekehýksensä. Tutkimuskysymykset ovat

1. Mitä lauluja muistetaan rippikoulusta?
2. Mikä laulu tai mitkä laulut ovat jääneet merkitykselliseksi ja miksi?

4.2 Monimenetelmäisyys

Tutkimuksessani käytän monimenetelmäisyyttä. Kirjallisuuteen tutustuessa kohtasin kyseisestä menetelmästä käytettävän useampaa termiä kuten monimenetelmäisyys, monimenetelmällisyys, mixed-method ja monimenetelmätutkimus. Hurmerinta & Nummela (2020) kirjoittavat, että ”Monimenetelmätutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, joka yhdistää laadullisen ja määrällisen aineiston keruun tai analysoinnin tai molemmat, yhdessä tai useammassa tutkimusprosessin vaiheessa” (s. 301). Osa tutkimukseni aineistosta tutkitaan kuvailevan tilastollisen menetelmän kautta ja osa aineistosta narratiivisella tutkimusotteella. Monimenetelmällinen tutkimusote on yleistynyt viime vuosina erityisesti tutkimuksissa, joissa kaivataan kuvailevaa ja selittämiseen pyrkiviä tutkimustuloksia, mutta kovin yleinen menetelmä ei vielä ole (Hurmerinta & Nummela, 2020, s. 299–301). Tutkimuksessani monimenetelmäisyys tuli esille viimeisteltyjen tutkimuskysymysten ja aineiston tarkastelun myötä. Aineiston määrällinen tutkimusote näkyy muistettujen laulujen listaamisessa ja toiseen tutkimuskysymykseen vastataan laadullisen tutkimuksen ottein selittämällä tarkemmin, kuinka mieleen painuneet laulut ovat jääneet vastaajien mieleen.

Metsämuuronen (2018) esittää, että tutkimuksen kentässä on vuosikymmeniä sitten siirrytty perinteisestä määrällisestä tutkimuksesta laadulliseen tutkimukseen ja erityisesti ihmistieteissä suositetaan laadullista tutkimusta. On jopa sanottu, että ihmistieteissä ainoastaan laadullinen tutkimus antaa mahdollisuuden tulkita ihmisen toimintaa oikealla tavalla, koska toiminta ja ajattelu on niin tulkintaan perustuvaa. Metsämuuronen mukaan kuitenkin viime vuosina on alettu käyttämään yhä enenevässä määrin ns. mixed-methods-tyyppisiä ratkaisuja, joissa nimenomaan yhdistetään määrällistä ja laadullista tutkimusotetta (Metsämuuronen, 2018, s. 239).

4.2.1 Kuvaileva tilastollinen menetelmä

Määrällisen tutkimuksen tarkoituksena on selittää, kuvata, kartoittaa tai ennustaa asioita ja ominaisuuksia, jotka ilmenevät ihmisten toiminnassa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2005, s. 129–130). Tutkimukseni ensimmäinen tutkimuskysymys ”Mitä lauluja muistetaan rippikoulusta?” on luonteeltaan sellainen, jota kuvataan tarkoin prosentuaalisin luvuin. Tutkimuskysymyksen tuloksissa ei selitetä tai kartoiteta tapahtumia, eikä ennusteta tulevaa.

Valli (2018) kirjoittaa, että lähes kaiken tiedon voi muuttaa numeeriseen muotoon ja aineistoa voi analysoida myös tulkitsemalla sitä numeerisesti. Hänen mukaansa aina ei ole tarvetta analysoida tilastollisilla menetelmillä. Mieli-pidekyselyissä suositetaan usein valmiita vaihtoehtoja (Valli, 2018, s. 216). Tutkimuksessani käytin Vallin mainitsemaa valmiita vastausvaihtoehtoja.

Valli (2018) ohjeistaa, että tulosten esittämiseen käytetään yleensä joko taulukkoa, kuviointia tai tunnuslukuja. Nämä kolme poikkeavat hieman toisistaan ja on syytä pohtia, mikä tapa tuo tulosten lukijalle parhaan kuvan tutkittavan aineiston sisällöstä (Valli, 2018, s. 219). Tutkimuksessani parhaiten aineistoa kuvaa yhdistettynä taulukko ja kuvio, jossa laulujen nimet ja prosentuaaliset määrät ovat parhaiten esillä. Pylväsdiagrammi kuvaa laulujen suosiota verrattuna muihin. Näin lukija näkee nopeasti mikä tai mitkä lauluista ovat suosituimpien joukossa.

Vallin (2018) mukaan taulukon ja kuvion tulee olla selkeitä ja luvut tulee esittää kokonaislukuina, sillä desimaalit saavat aikaan sekavan kokonaiskuvan. Hän jatkaa, että taulukkoon ja kuvioon tulee selkeästi merkitä mitä se esittää, jotta lukijan ei tarvitse etsiä tietoa

tekstin seasta. Valli suosittelee esittämään vastaukset prosenttiosuuksilla, kun vastauksia on vähintään 100 (Valli, 2018, s. 219).

4.2.2 Narratiivinen tutkimus

Kaasila (2008) pohtii artikkelissaan, että miksi tarinat ovat tärkeitä ja vastaa siihen samalla, että elämme kertomusten maailmassa. Hän jatkaa, että tarinat kertovat meille elävästä elämästä siitä, mitä ihmiset tekevät ja mitä he ajattelevat (Kaasila, 2008, s. 41). Heikkisen (2018) mukaan narratiivinen eli kerronnallinen tutkimus käyttää tarinoita aineistona ja myös tutkimustulokset ovat osa kerrontaa. Heikkinen viittaa tekstissään tutkija Christine Boldiin, jonka mukaan narratiivisen tutkimuksen mielenkiinnon kohteena on koko prosessi eikä vain kertomuksen lähtökohta tai lopputulos. Heikkinen kirjoittaa, että kerronnallisuus perustuu konstruktivistiseen käsitykseen tiedon käsittelystä; ihminen kokoaa kokemaansa ja oppimaansa (Heikkinen, 2018, s. 145).

Kaasilan (2008) mukaan narratiivisessa tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena eivät ole ainoastaan tapahtumat, vaan myös se, kuinka tarinoita kerrotaan ja missä yhteydessä. Kaasila viittaa tekstissään mm. Denzinin määritelmään, jossa kiinnitetään huomio erityisesti siihen, kenelle tarinaa ollaan kertomassa. Hänen mukaansa on luonnollista, että tarina kerrotaan eri tavalla esimerkiksi virallisessa tilaisuudessa tai ystävien illanvietossa (Kaasila, 2008, 42–43). Myös Riessman (1993) painottaa tekstissään, että ainoastaan tarinoiden sisältö ei ole tärkeää, vaan myös se miksi tarina on kerrottu ja millä tavalla.

Hännisen (2018) mukaan toimimme eri kontekstissa tietyllä tavalla ja tästä seuraa tapahtumia, jotka tulkitaan tarinan muodossa ja tästä seuraa kertomus. Hänen mukaansa tarinaan liittyy kulttuurinen tarinavaranto, joka kasvaa ja kehittyy ihmisen elämäkokemuksen myötä. Hän jatkaa, että kertomuksiin taas vaikuttaa se, että tapahtumiin liittyy tunne- ja arvolatauksia, ja näin ollen tarinat eivät ole neutraaleja. Hänninen viittaa tekstissään Aristoteleen lausumaan, että tarinalla on alku, keskikohta ja loppu ja näitä kolmea yhdistää juoni. Tarinoissa harvoin esitellään erikseen syy-seuraussuhteita, vaan ne sisältyvät tarinan kertomiseen. Tarinan alku yleensä käsittelee sitä, kuinka kaikki sai alkunsa ja keskikohta ja loppu kertovat mitä tapahtumasta seurasi (Hänninen, 2018, s. 162).

Hänninen (2018) jatkaa, että tarina ei välttämättä ole pitkä ja se voi lyhimmillään olla yhden sanan mittainen, josta selviää tapahtuman kulku. Tästä esimerkkinä voisi olla tekemistä tai

tapauksista kuvaava sana, kuten ”itkin” tai ”huolestuin”. Hännisen mukaan narratiivisessa tutkimuksessa käsitellään useimmiten ajallisesti olennaisia asioita, esimerkkinä tarinan alku, keskikohta ja loppu, mutta aineisto usein hankitaan tietyltä ajanjaksolta tai ainakin sitä tarkastellaan tietyistä ajanjaksosta käsin. Tutkimuksessa halutaan tietää, miten kertoja kokee kokemaansa juuri sillä hetkellä, kun esimerkiksi haastattelu tai kysely tehdään (Hänninen, 2018).

Riessman (1993) pohtii, miten toisen kokemuksen voi jakaa autenttisesti ja kokemuksen uudelleenkertominen jakautuukin viiteen osaan, jotta narratiivi toisen kokemuksesta voisi olla mahdollisimman aito. Riessman kirjoittaa, että ensimmäisenä osana on ylipäättään kuulijan halu kuunnella ja keskittyä kertojan sanoihin. Toisena osana on kokemuksesta kertominen. Jotta kertoja saa tarinansa kuuluviin, on ensimmäisen osan toteuduttava ja kertomuksella olla kuulija. Kolmas osa on tarinan kirjoittaminen tai nauhoittaminen, voidaan puhua myös transkriptiosta. Neljäntenä osana on tekstin tai puheen analysointi ja viidentenä osana tarinan lukeminen (Riessman, 1993).

Tarinan merkitys jää Riessmanin (1993) mukaan tulkinnanvaraiseksi tai moniselitteiseksi, koska prosessissa on useita vuorovaikutussuhteita ihmisten kanssa ja jokainen tulkitsee prosessin osia omasta näkökulmastaan. Kertojan rooli on narratiivisuudessa olennainen, mutta niin on myös kuulijan, kirjoittajan, analysoijan ja lukijankin roolit (Riessman, 1993, s. 15).

Tutkimuksessani narratiivinen tutkimusmenetelmä ilmenee erityisesti aineiston sisällönanalysissä. Etsin aineiston sisällöstä esille tulevia teemoja ja kuinka ne linkittyvät toisten vastaajien tarinoihin.

4.3 Aineistonkeruu

Tuomi & Sarajärven (2018) mukaan laadullisen tutkimuksen yleisimmät menetelmät kerätä aineistoa ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista kerätty tieto. Kysymyksen asettelun ja tutkimuskysymysten luonteen vuoksi tutkimukseeni valikoitui kysely. Tuomi & Sarajärvi toteavat, että halutessamme tietää mitä ihminen ajattelee tietyistä tilanteista, on järkevää kysyä sitä häneltä suoraan. Heidän mukaansa haastattelulla on omat etunsa, kuten kysymysten toistaminen ja tarvittaessa kysymysten syventäminen, mutta kyselyllä on omat etunsa kysyttäessä suuremmalta joukolta ihmisiä heidän mielipiteestään (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Kanasen (2017) mukaan strukturoidussa kyselyssä kysymykset on tarkkaan muodostettu ja niiden vastaukset on varustettu vaihtoehtoilla. Strukturoituja kysymyksiä käytetään laadullisessa aineistossa kartoittamaan vastaajien taustatietoja ja nämä auttavat sijoittamaan tutkittavan ilmiön oikeaan kontekstiin (Kananen, 2017, s. 93–94). Tutkimuksessani tämä tarkoitti, että sain taustoitettua vastaajien sukupuolen, rippikoulun suorittamistavan ja vuosikymmenen, jolloin he olivat rippikoulun käyneet. Myös lauluvaihtoehdot olivat strukturoidut, mutta tähän liittyi myös avoin kysymys, jolloin vastaaja pääsi lisäämään omat vaihtoehtonsa. Kaasila (2008, s. 45) tosin kirjoittaa, että strukturoitu haastattelu ei anna vastaajalle tarpeeksi vapauksia kertoa tarinoiden todellista kulkua. Tästä syystä myös tutkimusotteeni on kahtalainen: määrällinen ja laadullinen.

Lomakekyselyä pidetään usein määrällisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 87), mutta kyselyni sisälsi myös avoimia kysymyksiä antaen tilaa kertomuksille. Kahdessa avoimessa kysymyksessä kysyttiin, että mitä muita muistoja heillä rippikoulusta on ja onko jollakin rippikoululaululla ollut erityinen merkitys elämässä (Liite 1). Kanasen (2017) mukaan strukturoidussa kyselyssä on valmiita vaihtoehtoja vastaajille, joiden asettaminen valmiiksi lomakkeelle vaatii asian tai ilmiön tuntemista jo etukäteen (s. 92). Kananen jatkaa, että kysymyksenasettelussa tulee tehdä päätöksiä, jotta saadaan tarpeeksi ilmiöitä selittäviä vastauksia (s. 92). Myös Valli (2018) suosittelee tekemään mahdollisimman yksiselitteisen lomakkeen, jossa on vastaajille valmiiksi sopivia vaihtoehtoja ja myös mahdollisuus lisätä oma vastaus (s. 226).

Tein kyselyn, johon on helppo ja nopea vastata. Kyselyn pakollisiin vastausosioihin kuului vain kysymys, minkä laulun he muistavat. Avoimiin kysymyksiin ei ollut pakko vastata. Osa vastauksista oli useamman lauseen pituisia ja näistä avoimista vastauksista kumpusi mielenkiinto tarinoihin, joita laulujen muisteleminen tuotti. Ensimmäinen avoin kysymys käsitteli rippikoulumuistoja, mutta tutkimusta rajatakseni päätin jättää sen pois analyysistä ja keskittyä lauluihin ja niiden tuottamiin muistoihin ja kokemuksiin

Keräsin aineiston webropol-lomakkeella. Ennen varsinaista aineistonkeruukyselyä tein alustavan kyselyn ystäväilleni henkilökohtaisen Facebook-sivun välityksellä, jossa tiedustelin mitä lauluja he muistavat rippikouluajoilta. Tämänkin toteutin webropol-alustan kautta. Näistä vastauksista kokosin varsinaiseen kyselyyn muistetuimmat laulut rippikouluajalta (Liite 1). Ennakkokyselyni tavoitteena oli kartoittaa, mitkä laulut ovat useimmilla mielessä, etten liittäisi varsinaisen aineistokyselyyn kappaleita, jotka ovat vain omasta mielestäni oleellisia.

Aineistokyselyn alussa vastattiin kysymyksiin, mitä sukupuolta vastaaja edustaa, millä vuosikymmenellä hän oli käynyt rippikoulun ja mikä oli ollut rippikoulun suoritustapa. Rippikoululaulujen osalta lauluja oli valittavana 20 kappaletta. Lisäksi oli avoin kysymys: ”muita, mitä lauluja?” (Liite 1). Viides ja kuudes kysymys olivat luonteeltaan avoimia kysymyksiä. Kyselyssä tiedusteltiin, että mitä muita muistoja vastaajalla oli rippikoulusta ja onko jollakin rippikoululaululla ollut vastaajan elämässä erityinen merkitys.

Julkaisin lopullisen kyselyn Mitä tehdä musiikkitunnilla -facebookryhmässä saatesanoilla (Liite 2). Seuraavana päivänä suljin webropol-lomakkeen linkin, koska olin saanut kattavan määrän vastauksia kyselyyni. Muokkasin aiemmin kirjoitettua saatetta (Liite 2) ja kiitin vastaajien runsasta määrää.

4.4 Analyysimenetelmät

Käsittelen luvussa tutkimuksessani käyttämiäni tutkimusmenetelmiä. Määrällisenä menetelmänä käytän kuvailevaa tilastollista analyysia ja laadullisena menetelmänä aineiston sisällönanalyysia. Ne poikkeavat toisistaan merkittävästi, mutta toisaalta taas tukevat toisiaan aineistosta saaduissa tuloksissa.

4.4.1 Kuvaileva tilastollinen analyysi

Tähtinen, Laakkonen & Broberg (2020) kirjoittavat, että tutkijan on tärkeä tuntee aineistonsa ennen kuin hän ryhtyy tekemään tilastollista analyysia (s. 92). Myös Valli (2018) kehottaa käymään aineistoa useaan otteeseen läpi, jotta tutkijan ymmärrys kasvaa aineiston sisällöstä (s. 237). Näin ollen aineiston analyysi lähtee jo aineiston lukemisesta ensimmäistä kertaa ja tutustumisesta saatavilla oleviin lukuihin.

Vilkka (2007) kirjoittaa, että analyysitapa valikoituu sen mukaan mihin aineistolla pyritään vastaamaan. Jos halutaan tietää, mistä yksittäinen vastaaja on kiinnostunut, on hyvä käyttää kuvailevaa analysointia ja sijaintilukuja. Sijaintiluvut voivat tarkoittaa joko aritmeettista keskiarvoa, moodia, mediaania tai fraktiilia (Vilkka, 2007, s. 119). Aineiston analysoinnissa käytän keskiarvoja sijaintilukuna. Myös Tähtinen ym. (2020) suosittelevat aineiston kuvailussa keskiarvoa ja diagrammiesitystä (s. 93).

Vilkan (2007) mukaan aritmeettinen keskiarvo on sijaintiluvuista yleisin. Hän jatkaa, että keskiarvo voi olla herkkä havaintojen poikkeamille ja näin ollen se ei anna kovin tarkkaa kuvaa.

Varsinkin siinä tapauksessa, jos aineistossa on yksittäinen hyvin pieni tai hyvin suuri arvo (Vilkka, 2007, s. 123).

Tähtinen ym. (2020) ohjeistaa, että kuvioilla on suuri merkitys aineiston kuvailussa ja kuviot ovat tehokas kommunikointiväline (s. 93). Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2005) ohjeistavat, että hyvä kuvio tukee tekstiä ja kuviosta saa nopeasti tarpeellisen informaation. Kuvioissa on myös hyvä kiinnittää huomiota mm. pylväsdiagrammin pylväiden suuntaa ja pidettävä huoli siitä, että kuviot ovat keskenään samankokoisia (Hirsjärvi ym., 2005 s. 300–313).

Tähtinen ym. (2020) suosittelevat, että pylväsdiagrammeihin kannattaa lisätä prosenttiosuudet. On myös suotavaa, että kuvioon lisätään tieto otoskoosta, jotta lukija saa nopeasti kuvan vastaajien määrästä (Tähtinen ym., 2020, s. 95–96).

Tein aineistokyselyn webropol-lomakkeella, jossa vastaukset saadaan valmiina pylväsdiagrammiesityksinä. Näin ollen tutkimukseni aineiston analyysi ei vaatinut erillistä tutustumista saatavilla oleviin analyysiohjelmiin kuten SPSS-ohjelmaan, joka on numeroaineistojen analysointiin kehitetty ohjelma. Webropol mahdollisti myös aineiston monipuolisen analysoinnin suodattamalla vastausten eri tekijät, kuten mitä vastasivat ne, jotka olivat käyneet leirimuotoisen rippikoulun.

4.4.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Hänninen (2018) kehottaa aloittamaan narratiivisen aineiston analyysin lukemalla aineiston ilman muistiinpanoja tai apuvälineitä. Hänninen mainitsee tutkijan Arthur Frankin, joka ohjeisti aloittelevaa tutkijaa eläytymään tarinoihin eikä ajatella tarinoita objekteina. Aineistoa tulee lukea useaan otteeseen, jotta pienetkin vivahteet tulevat tunnistetuksi (Hänninen, 2018, s. 167–168).

Riessman (1993) kehottaa rohkaisemaan tarinan kertojaa kertomaan tarinansa yksityiskohtaisesti kyselemällä tarkentavia kysymyksiä ja tutkijaa kirjoittamaan kuullut tarinat ensin suurpiirteisesti ennen tarkempaa ja syvällisempää tutkimista (s. 54–57). Tutkimuksessani aineisto on kerätty lomakkeella avoimin kysymyksin, joten tarkentavia kysymyksiä en ole voinut tehdä. Aineistoon olen tutustunut lukemalla sitä useaan otteeseen ja merkitsemällä siihen mm. teemoja, joita tarinoissa ilmenee.

Puusa & Juutin (2020) mukaan tutkijaa usein kehoitetaan tekemään aineistostaan kategorioita ja näistä taas teemoja, joita tulkita. Aineistosta löytyvät yksityiskohdat hahmottavat

kokonaisuuden, josta syntyy tarina (Puusa & Juuti, 2020, s. 140). Heikkinen (2018) ottaa myös esille tekstissään narratiivin. Teemojen myötä syntyy esimerkkitaupaus, jossa yhdistyy aineistosta ilmenevät tarinat (Heikkinen, 2018, s.154). Käytän tätä myös tutkimuksessani kokoamaan tutkimustulokset yhteen tarinaan. Puusa & Juuti (2020) korostavat, että onnistuneen tutkimuksen edellytys on, että analyysi ei jää vain kuvauksen tasolle, vaan aineistosta pystytään vetämään yleisen tason johtopäätöksiä (s. 143).

Tuomi & Sarajärvi (2018) ohjeistavat luokittelemaan, teemoittelemaan tai tyypittelemään aineiston. Tätä ennen kuitenkin tulee päättää selkeästi mikä aineistossa kiinnostaa ja jättää kaikki ylimääräinen tutkimuksen ulkopuolelle (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 104–105). Aineistoa kerätessä kysyin muistoja rippikoulusta, mutta tutkimusta rajatakseni päädyin jättämään rippikoulumuistot pois aineistosta.

Pyrin etsimään aineistostani samankaltaisuuksia, teemoja, jotka toistuvat kertojien kirjoituksissa. Puusa (2020) kirjoittaa, että aineistoa yhdistelemällä löydetään säännönmukaisuuksia ja samankaltaisuuksia. Toisaalta teemat voivat olla etukäteen suunniteltuja ja toisaalta taas teemat tulevat esiin aineistoa lukiessa (Puusa, 2020, s. 148).

Riessman (1993) pitää tärkeänä tutkijan huomata, kenen ääni aineiston analyysissä tulee esille: kertojan vai tutkijan. Hänen mukaansa tutkijan on tuotava selkeästi esille, missä yhteydessä tarinat on kerrottu ja miten tarinat ovat saaneet muotonsa. Tutkijan ei tule myöskään tehdä omia johtopäätöksiä tarinoista (Riessman, 1993, s. 55).

Tunnistan analyysin haasteet aineistoni suhteen siinä, että aineisto on kerätty kyselylomakkeella, jolloin tarkentavien kysymysten tekeminen on mahdotonta. Narratiiviselle tutkimukselle on usein ominaista pieni otanta ja syvähaastattelu, kun taas aineistoni koostuu suhteellisen suuresta (225 vastaajaa) otannasta ja avointen kysymysten luonne ei ole välttämättä narratiiviselle analyysille ominaisinta. Koen kuitenkin, että aineistostani saa paljon mielenkiintoista tietoa tutkimuskysymyksiin nimenomaan narratiivisella analyysillä ja se palvelee tarkoitusta parhaiten.

5 TULOKSET

Tutkimustuloksissa käy ilmi kyselyyn vastaajien taustatiedot ja vertailu, kuinka eri vuosikymmenillä rippikoulun käyneiden laululliset muistot eroavat toisissaan. Tuloksissa selviää, mitkä laulut ovat pysyneet vastaajien mielessä vuodesta toiseen. Lisäksi käy ilmi, mitkä laulut ovat jääneet merkitykselliseksi vielä rippikoulun jälkeen, ja mikä tähän on ollut syynä. Luvussa selviää, mitkä teemat nousevat esille puhuttaessa merkityksellisistä lauluista ja lopussa on esimerkkitapaus, joka muodostuu tutkimustuloksista.

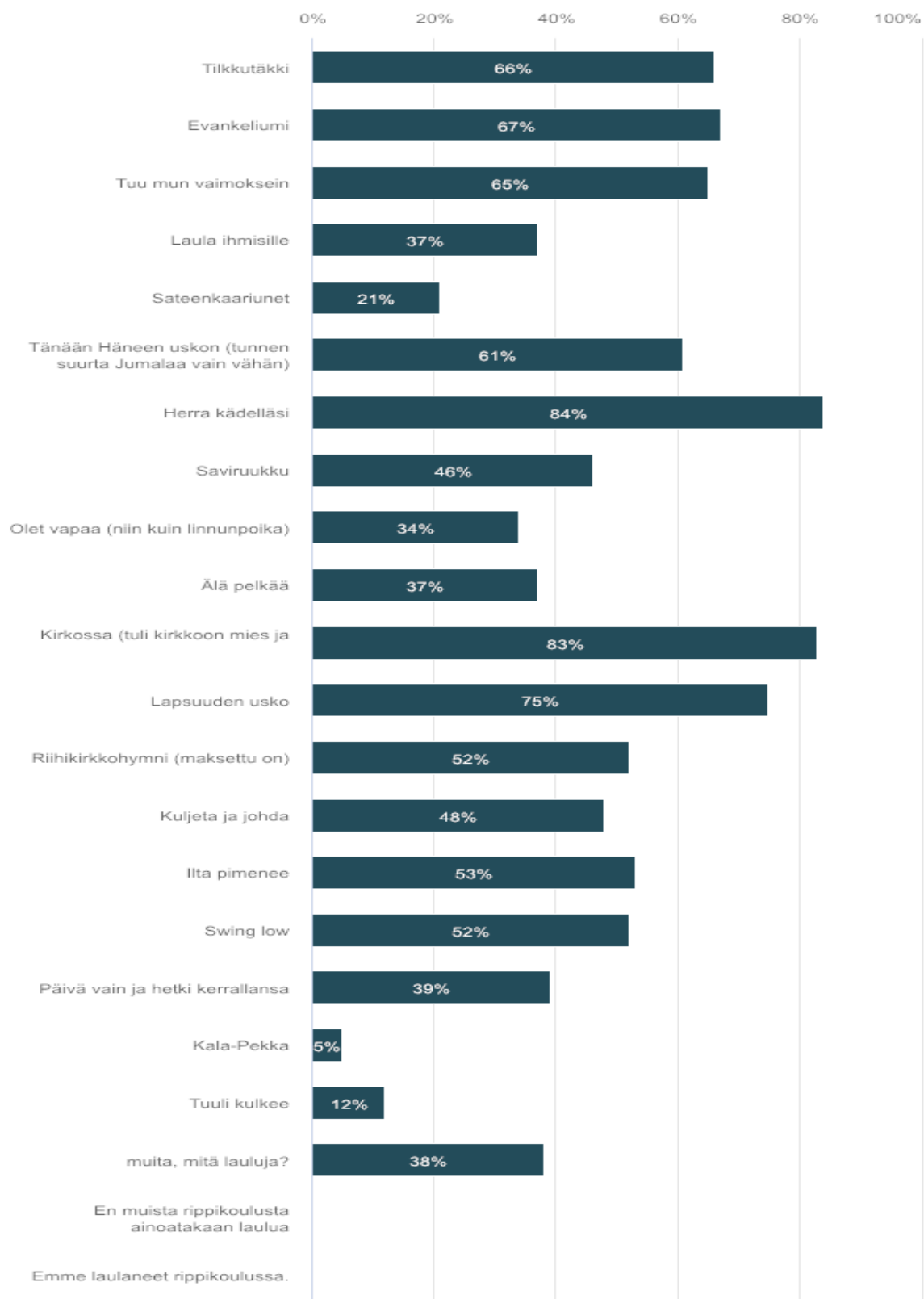
5.1 Taustatiedot

Kyselyyni vastasi 225 henkilöä. Vastaajista 94,5 % oli naisia, 5 % miehiä ja muun sukupuolinen vastaaja edusti puolta prosenttia kaikista vastaajista. Vastaajista suuri osa, 95 %, oli käynyt rippikoulunsa leirimuotoisena. Noin 3 % oli käynyt päivärippikoulun ja noin 2 % oli käynyt rippikoulun yksityisopetuksena, matkarippikouluna tai päivärippikoulun ja leirin yhdistelmänä.

Tutkimuksessani en eritellyt vastauksia rippikoulumuodon mukaan, koska leirimuotoisen rippikoulun kävijämäärä oli merkittävän suuri. Kyselyyn vastaajat vastasivat hyvin sitä otantaan, jonka mm. Niemeläkin (2009, s. 79) on todennut, että noin 94 % rippikouluista sisältää leirijakson, johon nuoret osallistuvat.

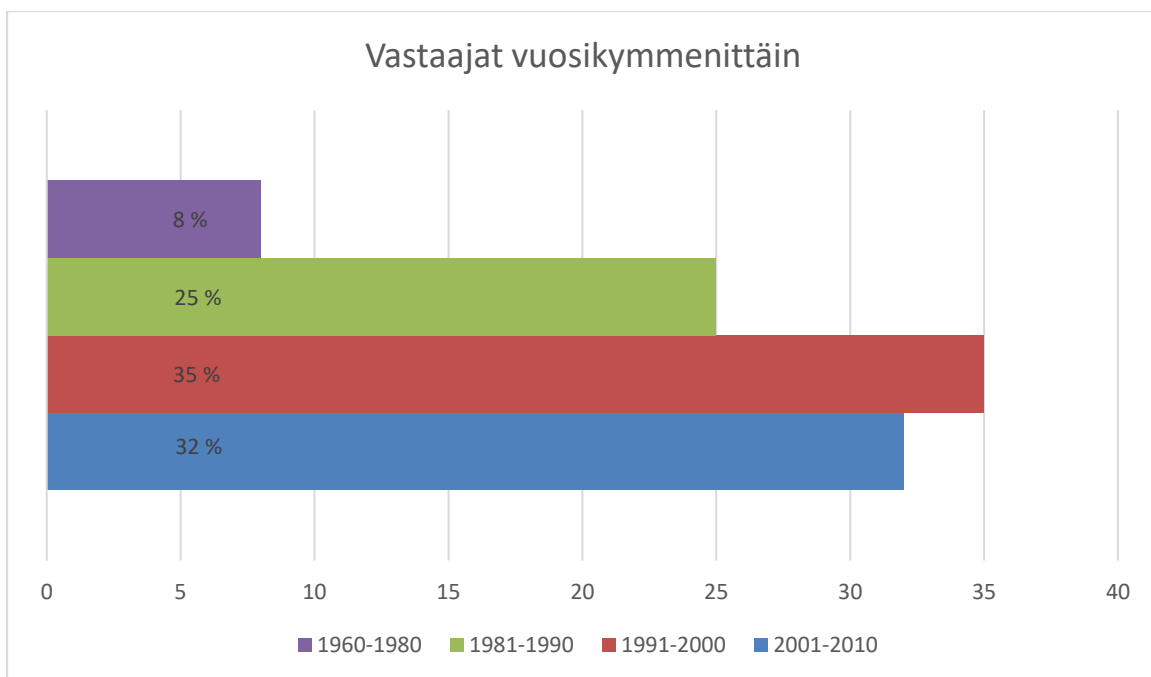
5.2 Muistetut laulut

Suosituimmiksi lauluiksi nousivat *Kirkossa* ja *Herra kädelläsi*, kuten kuviosta 1 havaitaan. Herra kädelläsi -kappale löytyy myös virsikirjasta ja Kirkossa-kappale on tietävästi ollut jokaisessa Nuoren seurakunnan veisukirjassa. Kuviosta 1 havaitaan, että molempien laulujen muistettavuus oli yli 80 %. Kolmanneksi eniten muistettiin laulua *Lapsuuden usko*, joka niin ikään on ollut mukana useimmissa laulukirjoissa, joista rippikoulussa on laulettu. Kaikkien kolmen laulun sanoma on vahvasti hengellisyyteen viittaava. Kaksi ensin mainittua on suomalaisten lauluntekijöiden tekemiä, kun taas laulu Lapsuuden usko on käännöskappale *Five hundred miles*, joka on myös alkuperäiseltään sisällöltään hengellinen. Seuraavat laulut olivat saaneet varsin tasaisesti ääniä 50–67 % välillä kuten kuviosta 1 havaitaan: *Evangeliumi*, *Tilkkutäkki*, *Tuu mun vaimoksein*, *Tänään Häneen uskon*, *Ilta pimenee*, *Swing low* ja *Riihikirkkohymni*.

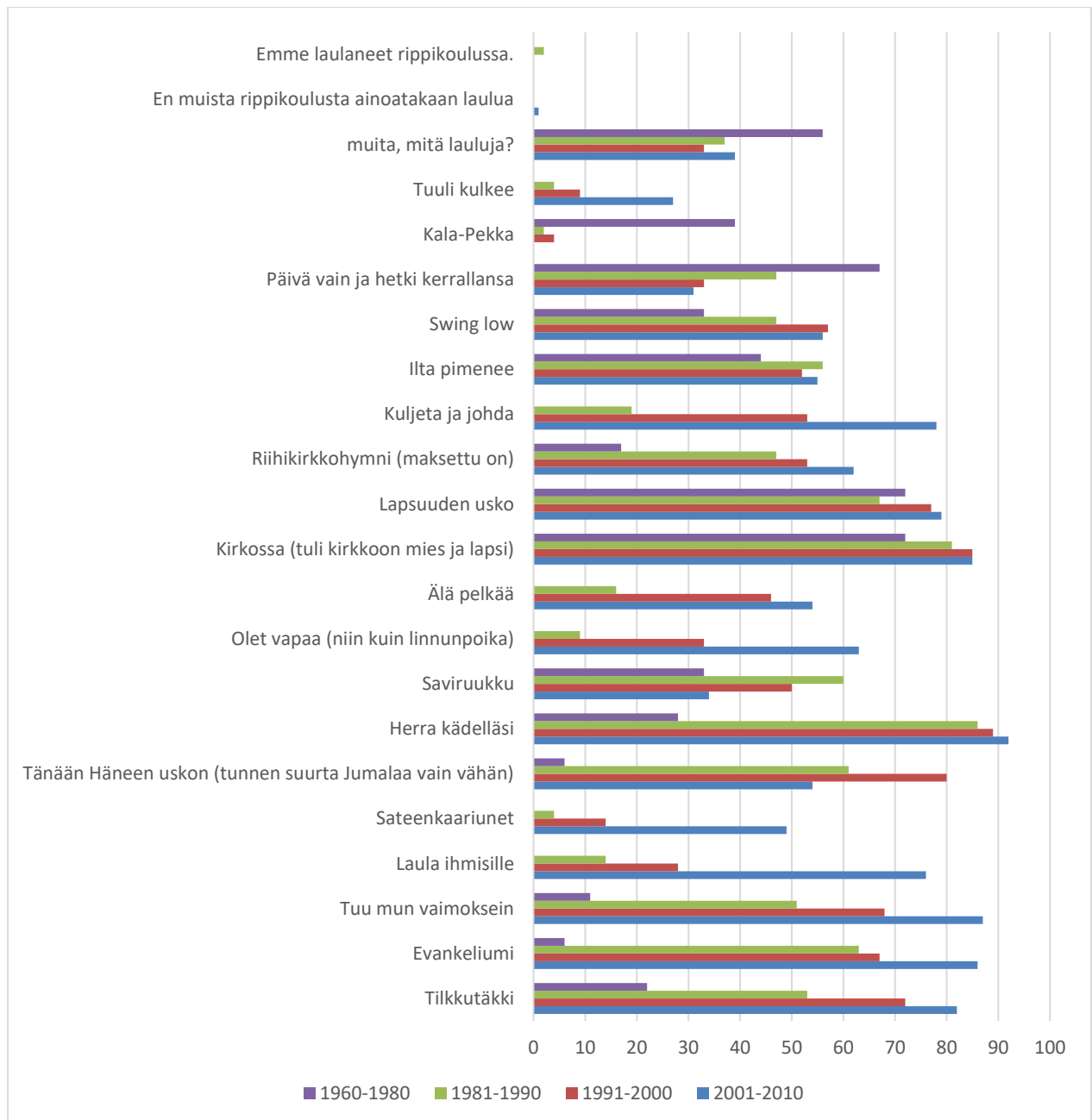
KUVIO 1. Muistetut laulut. Vuosina 1960–2010 rippikoulun käyneiden muistetuimmat laulut.

Kuvio 2 osoittaa, millä vuosikymmenellä vastaaja on käynyt rippikoulun. Yhdistin kaksi ensimmäistä vuosikymmentä, 1960–1980 ja 1981–1990, koska ensimmäisessä vuosikymmenessä oli vain yksi vastaaja. Rippikoulun oli käynyt vuosina 1960–1980 kaikista vastaajista 8 %, vuosina 1981–1990 noin 25 %, vuosina 1991–2000 noin 35 % ja vuosina 2001–2010 noin 32 %, kuten kuviosta 2 voi havaita.

KUVIO 2. Vuosikymmen, jolloin vastaaja on suorittanut rippikoulun. Pylväsdiagrammi osoittaa prosentuaalisen määrän kaikista vastaajista.

Kuviossa 3 on esitetty, mitä kappaleita eri vuosikymmenillä rippikoulun käyneet muistavat. Vuosina 1991–2000 ja 2001–2010 rippikoulun käyneet valitsivat enemmän lauluja, kuin aiempina vuosina rippikoulun käyneet. Vuosina 1991–2000 ja 2001–2010 rippikoulun käyneiden laulujen valintamäärät olivat lähellä toisiaan: n. 38 %. Kun vertaillaan kuviota 2 ja 3, voi huomata kuinka nuoremmat muistavat lauluja hieman paremmin.

KUVIO 3. Muistetuimmat laulut rippikoulun suoritusvuoden mukaan. Pylväsdiagrammi osoittaa tulokset prosentteina.

Kuviosta 3 ilmenee kuinka vuosikymmenellä, jolla vastaaja osallistui rippikouluopetukseen, on ollut merkitystä laulujen osalta. Vuonna 1960–1980 rippikoulun käyneiden valinnassa erottui laulu *Päivä vain ja hetki kerrallansa*, joka löytyy myös virsikirjasta. Laulun muistettavuus väheni seuraavien ryhmien kohdalla merkittävästi. Vuonna 1960–1980 rippikoulun käyneet vastasivat kysymykseen ”Muita, mitä lauluja?” suhteessa useammin kuin muut. Esille nousi lauluja kuten *Tie on pitkä ja pölyinen* ja *Oi Jumala siipesi murtuneet*. Vastaajat olivat laulaneet

myös virsiä enemmän kuin muut vastaajat. Näen, että virsien runsas laulaminen noina vuosikymmeninä johtuu siitä, että esim. ensimmäinen Nuoren seurakunnan veisukirja ilmestyi vasta vuonna 1970. Se ei ollut kaiketi tullut vielä tutuksi kanttoreille.

Vuonna 1960–1980 rippikoulun käyneet muistivat laulun *Kala-Pekka*, jota myöhemmin rippikoulun käyneiden ryhmissä ei muistettu juuri lainkaan. Laulun tekijän Jaakko Löytyn facebook-sivulta löytyy laulusta tietoa, että laulu on tehty vuonna 1972 ja tarinan mukaan laulu olisi poistettu Nuoren seurakunnan veisukirjasta, koska sillä sabotoitiin rippikoulun illanviettoa. Vuoden 1988 painoksesta lähtien laulua ei enää löydy Nuoren seurakunnan veisukirjoista.

Vuonna 1981–1990 rippikoulun käyneet muistivat parhaiten laulut Herra kädelläsi ja Kirkossa. Muuten tämän ryhmän muistamissa lauluissa oli verrattain paljon hajontaa. Puolet listan kaikista lauluista hajaantuivat muistettavuudessaan 50 % molemmin puolin eli aiemmin mainitun kahden laulun lisäksi mikään muu laulu ei kohonnut muistettavuudessaan kovin korkealle. Laulu *Saviruukku* muistettiin suhteessa muihin vastaajiin useammin.

Vuonna 1991–2000 rippikoulun käyneiden lauluvalinnat erosivat muista ryhmistä kahdella laululla, jotka olivat negrospirituaali *Swing low* ja *Tänään Häneen uskon*. Muutoin lauluvalinnat mukailivat hyvin paljon muiden ryhmien valintoja. Tässä vastaajaryhmässä oli vähiten vastaajia ”Muita, mitä lauluja?” -kysymykseen.

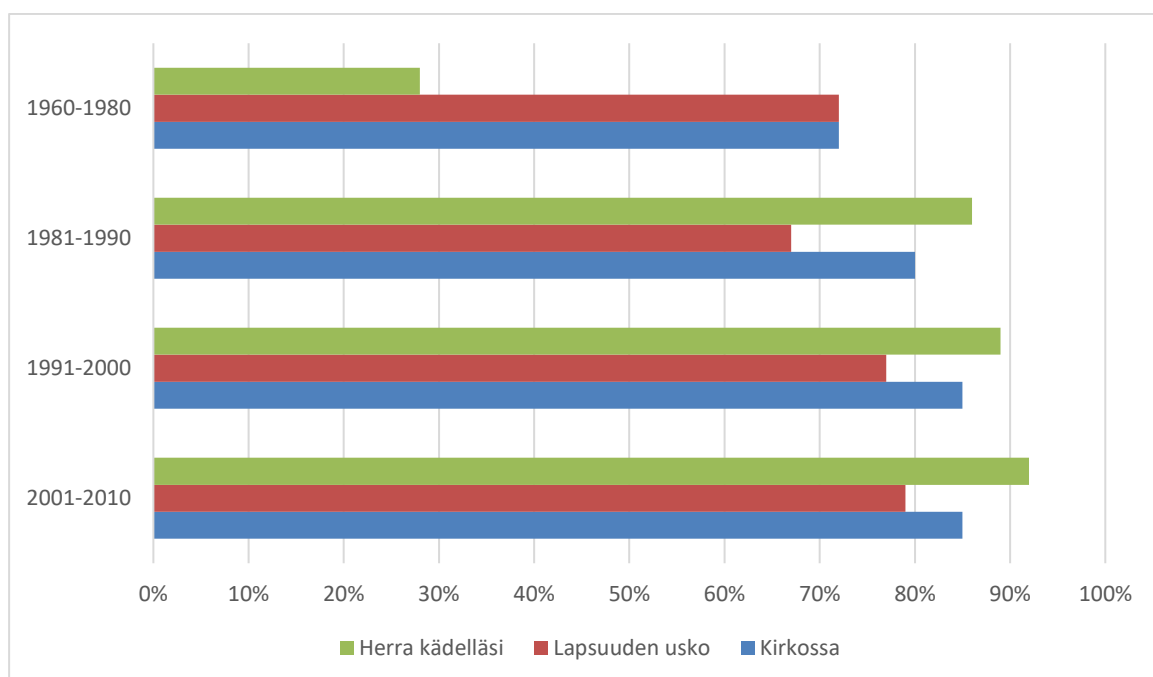
Vuonna 2001–2010 rippikoulun käyneiden vastaukset mukailivat hyvin paljon edellisen vuosikymmenen vastauksia. Vastauksista nousi esille kuitenkin selkeästi laulut *Kuljeta ja johda*, *Evankeliumi*, *Tuu mun vaimoksein*, *Olet vapaa* ja *Laula ihmisille*, joita edellisten vuosikymmenten rippikoululaiset eivät olleet valinneet. Näen, että syynä tähän on se, ettei lauluja oltu vielä tehty ja julkaistu.

Laululistan ulkopuolelta olevia kappaleita nousi esiin kaikissa eri vuosikymmenien rippikoulun käyneiden keskuudessa. Vastauksista nousi selkeästi esille Nuoren seurakunnan veisukirjojen sisältö ja kirjojen vaihtuvat laulut vuosikymmenien aikana. Esille nousseita lauluja olivat mm. *Väsyneet maan*, *Rafaelin enkeli*, *Ylitse merten* ja *Tuulien teitä*.

Kuviosta 3 havaitaan, että muistetuimmat laulut kaikissa ikäryhmissä olivat Herra kädelläsi, Kirkossa ja Lapsuuden usko. Vuosina 1960–1980 rippikoulun käyneiden osalta muistetuimmaksi lauluiksi nousivat Kirkossa ja Lapsuuden usko. Vuosina 1981–1990 rippikoulun käyneiden muistetuimmat kappaleet olivat Herra kädelläsi ja Kirkossa. Vuosina

1991–2000 rippikoulun käyneiden muistetuimmat kappaleet olivat samoja kuin edellisessä ryhmässä. Vuosina 2001–2010 rippikoulun käyneiden vastauksissa oli useampi laulu, joiden muistamiset ylittivät 80 %. Muistetuimmat olivat Herra kädelläsi ja Tuu mun vaimoksein.

Kuviosta 4 näkyy selvästi, kuinka kolme suosituinta laulua sijoittuvat eri vuosikymmenten välille. Ylimpänä kuviossa on ryhmä, joiden rippikoulusta on eniten aikaa. Herra kädelläsi - laulu on julkaistu ensimmäisen kerran Nuoren seurakunnan veisukirjassa vasta vuonna 1985, joten voidaan olettaa, että se on oudompi kappale vuosina 1960–1980 rippikoulun käyneille.

KUVIO 4. Kolme suosituinta laulua rippikoulun suoritusvuosikymmenen mukaan.

Vaikka kappale Herra kädelläsi on kautta aikojen muistetuin laulu, sitä ei ole julkaistu läheskään kaikissa Nuoren seurakunnan veisukirjoissa. Esimerkiksi kahdesta viimeisimmästä painoksesta se on jätetty kokonaan pois. Toisaalta laulu on toistaiseksi pidetty virsikirjassa, jota ei kovin usein uudisteta ja näin ollen laulu on helposti saatavilla. Tämä saattaa selittää sen, minkä takia laulu on pysynyt vastaajien keskuudessa muistettuna lauluna kautta vuosikymmenien.

5.3 Merkitykselliset laulut

Vastaajista 86 % totesi, että jollakin rippikoululaululla on ollut erityinen merkitys elämässä. Vastaajista 18 % ei kokenut minkään laulun jääneen merkitykselliseksi. Vastaajista 82 % vastasi joko tietyn kappaleen olleen hänelle merkityksellinen tai sitten vastaaja kertoi useimpien laulujen olleen merkityksellisiä vielä rippikoulun jälkeen. Osa vastasi, ettei osannut nimetä yhtä tiettyä kappaletta, mutta muisti hyvin rippikoulussa laulettuja lauluja.

Eräässä vastauksessa kiteytyi kolme laulua, jotka tulivat esille monien muidenkin vastauksissa. Älä pelkää, Saviruukku ja Laula ihmisille ovat lauluja, jotka useat vastaajat kokivat merkityksellisenä. Erityisesti Älä pelkää ja Saviruukku puhuttelivat vastaajien mukaan omaa haavoittuvuutta ja keskeneräisyyttä. Yksi vastaus herätti mielenkiinnon, koska vastaaja oli halunnut uskoa, mutta oletettavasti ei kokenut tulleen uskoon. Laulut olivat kuitenkin puhutelleet häntä uskonratkaisun hetkellä.

”Jossain vaiheessa yritin kovasti uskoa jumalaan. Silloin tärkeitä olivat Älä pelkää, Saviruukku ja Laula ihmisille.”

Kirkossa-laulu oli kyselyn yksi muistetuimmista lauluista. Sen muisti 83 % vastaajista. Kirkossa-laulu herätti vastaajissa voimakkaita tunnereaktioita ja moni koki sen paitsi muistetuimmaksi, myös merkitykselliseksi lauluksi. Moni kirjoitti laulun tuovan lohtua tai laulu itketti. Se toi mieleen läheisiä ihmisiä ja vastaajat kokivat laulun tuovan lohtua.

”Tunteellinen suhtautuminen lauluihin on jatkunut myöhemminkin; ehkä eniten koskettaa nykyisin Kirkossa-kappale, joka tuo aina mieleen syöpään pienenä, vasta 7-vuotiaana kuolleen kummipoikani.”

”Tuli kirkkoon mies ja lapsi tuo lohtua vaikeina aikoina.”

”Tuli kirkkoon mies ja lapsi: osaan laulun edelleen ulkoa ja olen laulanut laulua ennen omien lasten saamista ja vieläkin. Itken melkein joka kerta. ”Sama hiljainen arka pyyntö, nous syvältä itsestäin: minä tahtoisin isä jo kotiin, isä minua väsyttää. Soi kirkossa kiitosvirsi, oli ulkona vihreää.” Lohtu siitä, että voi huokaista, ja luottaa, että kyllä mua kuullaan.”

”Kirkossa-laulu ollut aina tunteita herättävä sanoituksen vuoksi.”

Saarikallion (2010) mukaan musiikista etsitään usein tunnekokemuksia. Erityisesti psykologisesta näkökulmasta katsottuna kyseisen Kirkossa-kappaleen henkilökohtainen ja mielen toimintaan liittyvät tehtävät ovat koskettaneet vastaajaa. Moni vastaaja on ilmaissut Kirkossa-laulun yhteydessä varsin tunnekeskeiset käsitteet: tunteita herättävä, koskettava, liikuttava ja tunteellinen.

Saviruukku kappaleen muisti 46 % kaikista vastaajista, mutta kysyttäessä merkityksellisistä kappaleista, sai kyseinen laulu kaikkein eniten vastauksia aikaan. Saviruukussa koskettivat sen lohduttavat sanat ja moni pystyi tunnistamaan itsensä laulusta. Laulu liitettiin myös läheisiin ihmisiin. Myös tähän lauluun liitetyt sanat olivat tunnekeskeisiä. Saviruukku-laulua kuvailtiin mm. sanoilla koskettava ja lohduttava.

”Saviruukku on koskettanut monta kertaa, kun tunnen olevani ihan rikki niin tiedän kuitenkin että tulee aika jolloin tunnen itseni ehjäksi taas.”

”Saviruukku on lohduttava laulu.”

”Askeleet, Saviruukku, Tule kaikeksi mulle. Kaikkiin liittyy ymmärrys kokonaisvaltaisesta maailmankuvan ja minäkuvan muutoksesta.”

”---Mutta yksi tärkeimmistä lauluista oli Särkynyt saviruukku. Se on edelleen koskettava, koska siihen on niin helppo samaistua ja koskea se kertoo vahvasti toivosta ja antaa lohtua elämän suurien kipujen keskelläkin.”

DeNoran (2000) mukaan musiikki voi toimia identiteetin rakentajana ja vastaajatkin kokivat voivansa samaistua Saviruukku-lauluun. Laulussa lauletaan särkymisestä, itkemisestä, eheytymisestä ja toivosta. Kaikki ovat tunnetiloja, joiden kanssa rippikouluikäinen kamppailee. Lauluun on paitsi helppo samaistua, mutta sen myötä omia tunteitaan voi työstää. DeNora (2000) kirjoittaa, että musiikki toimii tunteiden välittäjänä ja säätelijänä. Myös Lehtosen (2010) mukaan musiikki voi olla osa piilotajuntaamme ja laulujen avulla tuomme esille jotain syvältä itsestämme.

Laula ihmisille -kappale on lauluista uudempaa tuotantoa, verrattuna esim. Herra kädelläsi- tai Kirkossa-lauluun. Se on kuitenkin selvästi saavuttanut paikkansa rippikouluympäristössä. Neljännessä ryhmässä eli ne, jotka olivat suorittaneet rippikoulun vuosina 2001–2010, kyseinen laulu oli tuttu 76 %:lle. Laula ihmisille-laulu on tuonut mielle yhtymiä omaan rippikouluun, mutta sen merkitys on myös hämmentänyt osaa vastaajia. Ei ole oikein osattu sanoa, mikä

laulussa on tehnyt sen tärkeäksi. Tosin vastaajat ovat saattaneet olla musiikkiorientoituneita. Laulussa on hyvin vahva sanoma, kuinka taiteen kautta Jumalaa voi palvella.

”Laula ihmisille. Se avasi silloin aika mustavalkoisen nuoren ajatusmaailmaa: evankeliumia voi välittää niin monin eri tavoin, vaikka ehkä taustassani useimpia laulussa mainittuja (tanssi, näytelmä) ei olisi pidetty arvossa.”

”Laula ihmisille on iso ja tärkeä laulu ripariporukallemme.”

”Konfirmaatiolaulu Laula ihmisille on jäänyt erityisen hyvin mieleen, ja aina kun olen myöhemmin säestänyt ks. laulua esim. ripareilla, eka miellelyhtymä siitä on oma ripari.”

”Laula ihmisille oli pitkään tärkeä, mutta en oikeastaan tiedä edes miksi. tärkeintä taisi olla se yhdessä laulaminen, ei niinkään se, mitä laulettiin.”

”Laula ihmisille on koskettanut aina luultavasti siksi, että laulaminen on itselle niin tärkeää. Olen ilahduttanut ja itkettänyt ihmisiä laulamalla pienestä asti.”

Hargreaves, Miell & MacDonald (2002) mukaan, että ihmisen musiikilliset mieltymykset voivat olla hyvin tilannekohtaisia ja moni vastaajista oli sitä mieltä, että itse laulaminen oli rippikoulussa mieluisaa ja tärkeää. Laula ihmisille on siis laulu laulamisesta. Tämä oli mahdollisesti syy siihen, miksi laulu oli tullut vastaajille merkitykselliseksi.

Älä pelkää -laulu tuli esille myös lohduttavana ja toiveikkaana lauluna. Tämän laulun kohdalla vastaajat ottivat esille vaikeat hetket, jolloin laulun on koettu tuovan lohdutusta. Laulun säkeistössä sanat kuvaavat ahdistunutta ilmapiiriä ja kuinka voimat hiipuvat, kun taas kertosaäkeistö on lohduttava ja voimaannuttava. Kappaleen rakenteessa on selkeästi havaittavissa ahdistus ja helpotus.

”Kuljeta ja johda on jäänyt mieleen konfirmaatiolauluna, samoin Älä pelkää. Molemmat ovat toiveikkaita lauluja.”

”Älä pelkää. Se on lohduttava laulu.”

”Moni rippikoululaulu herättää lämpimiä muistoja ja esimerkiksi Älä pelkää lohdutti vaikeina nuoruusvuosina.”

”Älä pelkää-laulua on tullut laulettua elämän vaikeissa hetkissä, esim. läheisten sairastuessa vakavasti. Se on lohduttanut.

Herra kädelläsi oli kaikista rippikoululauluista muistetuin kautta kaikkien ryhmien. Laulun mainittiin olevan kaunis ja mieleenpainuva. Moni koki laulun myös merkitykselliseksi. Herra kädelläsi -laulu löytyy myös virsikirjasta, joten sen käyttö kirkon toimituksissakin yleinen. Laulu on sanoituksiltaan monipuolinen ja sopii niin ristiäisiin, konfirmaatioon, avioliiton vihkimiseen kuin siunaustilaisuuteenkin.

”--- kaunis ja mieleenpainuva laulu moneen tilanteeseen.”

”Herra kädelläsi-laulu rahoittaa ja itkettää, isäni siunaustilaisuuteen valitsimme tämän sen kauniin sanoman vuoksi.”

”Ehkä se on Herra kädelläsi joka sykehdyttää edelleen.”

”Herra kädelläsi on edelleenkin mielestäni todella kaunis.”

Tilkkutäkki-laulu koettiin merkitykselliseksi erityisesti mukaansatempaavana ja yhteisöllisyyttä tukevana lauluna. Tilkkutäkki on tempoltaan useimmiten reippaasti esitetty kappale, jossa otetaan kantaa hieman yhteiskunnallisestikin siihen, kuinka olemme kaikki erilaisia, mutta silti samanlaisia. Saarikallion (2010) mukaan kommunikaatio ja ryhmäidentiteetti ovat olennainen osa musiikin merkitystä. Vastaajienkin mielestä Tilkkutäkki edusti ryhmähenkeä ja yhdessä laulamista.

”Tilkkutäkki on jäänyt mieleen, ja se palauttaa hauskoja muistoja.

”Tilkkutäkki oli tärkeä, koska sen avulla pystyi usein saamaan porukan mukaan laulamaan. Moni innostui laulamaa Tilkkutäkkiä, koska se oli menevä biisi ja siihen kuului taputukset kertosaikeistoon.”

”Tilkkutäkkiä laulan edelleen milloin missäkin. Jos jossain on jähmeä tunnelma, saatan tempaista yhden säkeistön hieman teatraalisesti ja johan porukka lämpenee ☺.”

”Tilkkutäkki tuo edelleen hyviä muistoja nuoruudesta.”

On huomioitava, että vaikka Lapsuuden usko oli kaikista lauluista kolmanneksi muistetuin, ei se ollut jäänyt kovin monelle merkitykselliseksi kappaleeksi. Laulusta oli joitakin mainintoja, mutta pääosin se ei ollut saanut suurempaa roolia vastaajien keskuudessa.

”Lapsuuden usko oli ns. oma riparilaulumme, jonka esitimme yhteisesti kirkossa konfirmaatiotilaisuudessa. Osaan sen vieläkin ulkoa. Palaan lauluun aina välillä: mielestäni sen sanoma on kaunis, mutta se tuo samalla myös mieleen paljon hyviä muistoja rippikouluajalta.

” ”Lapsuuden usko oli lauluna sellainen, että sitä mietti kovasti ripari-iässä. Että saisiko sen lapsuuden uskon takaisin. Suojelusenkeli-laulu on kulkenut mukana läpi koko elämän, oli myös lasten ristiäisissä.”

Laulu Tuu mun vaimoksein oli myös yksi muistetuimmista kappaleista, mutta sen merkityksellisyys ei noussut kovin korkealle vastaajien keskuudessa. Merkityksellisyys nousi esille erityisesti lauluissa, jotka lohduttivat, toivat mieleen läheiset ihmiset. Laulut, joissa esille nousi hyväksyntä ja toivo, olivat myös vastaajille tärkeitä. Merkitykselliset laulut olivat, Tilkkutäkkiä lukuun ottamatta, rauhallisia ja mollivoittoisia. Jokaisessa laulussa sanoitukset viittasivat vahvasti kristinuskon sanomaan.

5.4 Kokemukselliset muistot ja teemat

Vastauksista nousi esille pieniä tarinoita, jotka kertoivat yhteisöllisyyden tunteesta tai kuinka laulut olivat tärkeitä uskon elämän hoitajia. Vastauksissa ilmeni myös kitaransoiton opetteleminen tai muu musiikillinen näkökulma. Yhtenä teemana löysin myös yhteyksiä joko omiin lapsiin tai vanhempiin tai muuten läheisiin ihmisiin. Vastauksia lukiessa havaitsin neljä selkeää teemaa, joiden ympärille suuri osa vastauksista kietoutui: musiikki, hengellisyys, yhteisöllisyys ja läheiset ihmiset.

Musiikki

Aineistossa tuli esille kitaransoiton merkitys. Asian yhteydessä mainittiin erityisesti Nuoren seurakunnan veisukirja tai punainen laulukirja, joka on yleinen nimitys kyseiselle laulukirjasarjalle. Eräs vastasi kitaran soittamisen olleen laulukirjan ansiota ja hän koki, että nykyinen musiikinopettajan ammattia ajatellessa, lauluilla on ollut erityinen merkitys.

”Kitaran haltuunotto pitkälti punaisen kirjan ansiota. Siksi erityinen merkitys niillä lauluilla nykyään musaopen hommissa soitellessa.”

Eräs vastaaja kirjoitti oppineensa soittamaan kitaraa rippikoulun nuottivihon avulla ja tämä taito on hänellä edelleen 20 vuotta myöhemmin. Eräs vastaaja otti esille kitaransoiton ja kuinka rippikoulun säestystilanteella on edelleen jatkumo nykyiseenkin elämäntilanteeseen.

”Opettelin juuri siihen aikaan soittamaan kitaraa, joten ehkä sieltä jäi tapa nuotiokitarointiin. Yleensä säestän yhteislauluja illanvietoissa kavereiden kanssa.”.

Aineistosta nousi esille neljäskin kitaransoittoon liittyvä tarina, vaikkakin vastaaja ei kokenut laulujen muistuttuvan häntä rippikoulusta. Vastaaja oli kokenut kitaransoiton liittyvän kuitenkin vahvasti Nuoren seurakunnan veisukirjan lauluihin.

”Laulut jäivät paremminkin koti-iloksi, sillä isosisko oli ostanut kitaran ja Nuoren seurakunnan veisut-kirjassa oli kitara-acordit ja niitä soitimme siskojen kanssa päivästä toiseen. Rippikoulusta ne eivät muistuta. Mutta olisin varmasti nauttinut leiritulilaulelusta!”.

Saman kaltaisia mietteitä oli myös Könönen & Huvn (2005) kirjoittamassa teoksessa, jossa muusikko Anssi Kela jakaa kokemuksensa siitä, kuinka Nuoren seurakunnan veisukirja on vaikuttanut hänen muusikkouteensa. Anssi Kela kertoo, että ”Muusikon urani eräs merkittävimpiä teoksia on Punainen veisukirja. Sen kautta opin soittamaan kitaraa, säestämään ja komppaamaan. Myös biisintekoprosessi ja biisien rakenteet hahmottuivat sen kautta. Oma alkupään tuotanto olisi voinut olla veisukirjasta peräisin” (s. 85).

Myös muut musiikilliset näkökohdat tulivat vastauksissa esille ja vastauksissa oli mietitty laulujen musiikillista antia. Eräs vastaaja koki, että rippikoululaulut olivat vaikuttaneet hänen musiikilliseen ajatteluunsa.

”Olen huomannut vahvasti sen, että tän genren laulut on vaikuttaneet omalta osaltaan musiikilliseen ajatteluuni. Valmistun pian musiikin maisteriksi.”

Lauluista mainittiin myös Käännä katseesi Jeesukseen -laulu, jossa vastaajan mielestä oli hyvät soinnut. Eräs vastasi, että mikään lauluista ei niinkään ollut jäänyt mieleen tai merkitykselliseksi, mutta vastaaja harrasti pianonsoittoa ja soitti lauluja kotona itsekseen. Vastaaja ei kuitenkaan erityisemmin pitänyt laulujen hengellisestä sanomasta vaan soitti lauluja

musiikillisesta näkökulmasta. Hänen mielestään melodiat olivat kivoja ja laulut olivat hyvä tapa harjoitella vapaan säestyksen taitoja.

Vastauksissa nousi esiin myös se, että rippikoululaulujen musiikilliset ansiot eivät olleet kovin kummoisia ja sen takia laulujen laulaminen ja muistot niistä olivat hataria. Vastausta voisi tulkita niin, että rippikoulukokemus ei ehkä ollut parhaimmasta päästä.

”Harmittaa sanoa näin, mutta ei. Jotenkin kaikki rippikoululaulut ovat olleet aina jotenkin liian iskelmällisiä ja ”suoria” minun makuuni. Ehkä jos rippikokemus olisi ollut erilainen, olisin voinut oppia pitämään niistä ja kokisin ne merkityksellisinä.”

Eräs vastaaja oli saanut rippikoululauluista miellyttävän musiikillisen kokemuksen, joka sai hänet kiinnostumaan hengellisestä musiikista. Hengellinen musiikki on edelleen osa vastaajan musiikillista identiteettiä.

”Pidän edelleenkin erityisen paljon virrestä 517, rippikoululaulut tutustuttivat minut lempeällä tavalla hengelliseen musiikkiin, jota yhä kuuntelen ja hyräilen paljon”.

Virsi 517 on aiemminkin useaan otteeseen mainittu Herra kädelläsi, joka vastausten perusteella on yksi niistä kolmesta laulusta, joka on pysynyt parhaiten vastaajien muistissa. Juvosen (2000) mukaan gospel-musiikin kuuntelu kasvaa jossain määrin rippikouluiän jälkeen, vaikkakin se on edelleen harvojen mielimusiikkia.

Hengellisyys

Lauluihin liittyi paljon hengellisiä teemoja, joihin liittyi mm. oman uskon elämän hoitaminen ja evankeliumin julistaminen. Lauluista puhuttiin terapeuttisina ja niitä voi laulaa vaikka autolla ajaessa. Vastauksissa kävi ilmi turvan ja lohdun etsiminen ja ajatus, ettei ole tässä maailmassa yksin. Muutamia mainintoja löytyi myös kristittyjen kokemasta yhteydestä toisiinsa. Eräs vastasi, että ymmärrys kappaleen sanoituksista kasvoi rippikoulussa. Vastauksissa myös tuli ilmi, että laulut opettivat ymmärtämään kristinuskon sanomaa ja sitä, kuinka uskoansa voi vahvistaa eri tavoin ja mitä Jumala haluaisi meidän ihmisten oppivan.

”Tartu käteen Jumalan. Kappale oli konfirmaatiolaulumme, ja vaikka konfirmaatiolla itsessään ei ole minulle mitään todellista syvällistä merkitystä, kaikkien vuosien jälkeenkin tuo kappale on kaikista maailman lauluista ainoa, jota en koskaan voi laulaa itkemättä. Sen sanat osuvat johonkin niin syvälle sydämeen: Jumalan kaipuuseen, luonnon kauneuteen, ihmisen haurauteen ja turvan etsimiseen.”

”Käy Herra meitä siunaamaan kuunneltiin viimeisenä iltana kotiseurakunnassani sekä omalla leirilläni että jokaisella leirillä, jolla olen ollut isosena ja rippikouluopettajana. Siitä muodostui tärkeä kappale, joka yhä liikuttaa ja muistuttaa minua siitä turvasta ja yhteydestä, joka Jumalaan uskovilla on sekä keskenään että rakastavan Jumalan kanssa.”

”Tuli kirkkoon mies ja lapsi --- Lohtu siitä, että voi huokaista, ja luottaa, että kyllä mua kuullaan.”

”Tartu käteen Jumalan. Kappale oli konfirmaatiolaulumme, ja vaikka konfirmaatiolla itsessään ei ole minulle mitään todella syvällistä merkitystä, kaikkien vuosien jälkeenkin tuo kappale on kaikista maailman lauluista ainoa, jota en koskaan voi laulaa itkemättä. Sen sanat osuvat johonkin niin syvälle sydämeen: Jumalan kaipuuseen, luonnon kauneuteen, ihmisen haurauteen ja turvan etsimiseen.”

Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys tuli esille useissa vastauksissa. Erityisesti yhdessä laulaminen koettiin yhteishenkeä nostattavaksi ja merkitykselliseksi tapahtumaksi rippikoulussa. Vastaajat mainitsivat useassa kohdassa myös isostoiminnan tai muuten seurakuntaelämässä mukana olemisen ja myös näissä tilanteissa he kokivat laulamisen olevan olennainen osa toimintaa.

Eerola (2010) kirjoittaa, että musiikki lisää yhteisöllisyyttä hieman enemmän kuin esim. puhe. Hyvänä esimerkkinä ovat mm. jalkapallo-ottelut tai kansallislaulujen laulamiset yhdessä. Eerola (2010) viittaa esimerkkinä osuvasti myös virsien laulamiseen ja ottaa esille etnomusikologian tutkimuksen, jonka mukaan musiikki on varsin tehokas tapa vahvistaa yhteisöllisiä tilanteita ja palauttaa mieleen koettuja tilanteita ja tunteita (s. 348). Vastaajat kokivatkin laulut tuovan heidät takaisin rippikoulumuistoihin ja niihin liittyviin tunnelatauksiin.

”---The Rainia kuuntelin yläasteella ja lukon alussa paljon ja Tuuli kulkee-laulussa laulettiin keikoilla mukana aina lujimmalla äänellä. Laulu tuo mieleen yläasteen, sen ajan kaveriporukan ja valtavan yhteisöllisyyden, joka meillä oli rippikouluryhmämme kesken vielä monta vuotta riparin jälkeen.”

”Laula ihmisille oli pitkään tärkeä, mutta en oikeastaan tiedä edes miksi. Tärkeintä taisi olla se yhdessä laulaminen, ei niinkään se, mitä laulettiin.”

”Ei yksittäisellä laululla vaan yhdessä laulamisella rippikoulussa yleensä.”

”Niillä kaikilla. Olin muutenkin mukana seurakuntanuorten toiminnassa, ja laulaminen oli aina keskeisessä osassa.”

Juvosen (2000) mukaan gospelorientoituneilla laulujen sanoitukset ovat tärkeitä, mutta muuten musiikkityylin suhteen ollaan liberaaleja. Toisissa musiikkiorientaatioissa musiikkityyli näyttelee paljon suurempaa roolia (Juvonen, 2000). Tämä asettaa ennakko-oletuksen, että nuorten suosikkimusiikkityyli ei välttämättä kohtaa rippikoulussa, joten musiikin merkitys saa toisenlaisen aseman rippikoulussa. Yhdessä laulettu laulut luovat yhteenkuuluvuutta ja nuoret kokevat sen ”meidän juttuna”.

Läheiset ihmiset

Vastauksissa otettiin esille myös läheiset ihmiset, joihin laulut yhdistettiin. Vanhemmat ja isovanhemmat mainittiin vastauksissa, mutta erityisesti omat lapset olivat mielessä. Laulut liitettiin muistoissa mm. isoäitiin, joka mielellään kuunteli, kun vastaaja lauloi laulua. Eräs vastasi, että hänen isänsä piti tietystä laulusta ja hän edelleenkin ajattelee aina isää kuullessaan laulun.

”Lapsuuden usko oli lauluna sellainen, että sitä mietti kovasti ripari-ässä. Että saisiko sen lapsuuden uskon takaisin. Suojelusenkelin laulu on kulkenut mukana läpi koko elämän, oli myös lasten ristiäisissä.”

”--- omille lapsille laulan iltaisin Hiljaista kaupunkia.”

”Omien lasten myötä heidän riparilaulunsa ovat koskettaneet.”

”Kirkossa-laulu on jäänyt mieleen jo lapsuudesta. Äitini opetti sen minulle.”

DeNoran (2000) mukaan musiikin merkitys rakentuu tilanteisiin ja ihmisiin. Musiikki vaikuttaa siihen, kuinka muistamme erilaiset tilanteet ja niihin liittyvät ihmiset. Musiikki siis vaikuttaa tilanteeseen, mutta myös tilanne vaikuttaa musiikkiin. Laulut olivat saaneet oman merkityksen linkittyessä rippikoulukontekstiin ja vastaajan sen aikaiseen elämäntilanteeseen. Laulut saivat

myös merkityksen läheisiin ihmisiin nähden ja vaikka laulut oli laulettu rippikoulussa, niiden muisto johdatti läheiseen ihmiseen, joka ei varsinaisesti suoraan rippikouluun liittynytkään.

5.5 Narratiivi: Elsan tarina

Elsa kävi rippikoulun 15-vuotiaana kuten suurin osa hänen ystävistään. Rippikouluun meno oli itsestäänselvyys eikä siihen osallistumista mietitty sen kummemmin. Rippikoulu kuului jokaisen kaveripiirin kesäsuunnitelmiin ja loppujen lopuksi harvat kaverit kävivät rippikoulun päivärippikouluna. Elsa osallistui kesän ensimmäiselle rippileirille, joka kesti viikon.

Elsa muistelee rippikouluaan lämmöllä. Leirillä tutustui uusiin ihmisiin ja vaikka itse oppitunnit olivat verrattain tylsiä, iltaohjelmat ja yhteiset uimiset saunoineen jättivät lämpimän muistojäljen Elsaan. Leirillä laulettiin paljon ja Elsa sai ensimmäistä kertaa elämässään käsiinsä punakantisen laulukirjan, Nuoren seurakunnan veisukirjan.

Nuoren seurakunnan veisukirjan takaosassa oli kitaran sointutaulukko, josta Elsa opetteli soittamaan ensimmäiset sointunsa. Älä pelkää -laulu oli hyvä kappale aloittaa kitaransoiton opettelu, koska laulu alkoi e-mollisoinnilla. Laulua laulettiin rippikoulukavereiden kanssa kovaan ääneen ja Elsa koki olevansa osa yhteisöä.

Elsa lähti rippikoulun jälkeen mukaan isostoimintaan ja siellä laulut tulivat entistä tutummaksi. Elsa oli soittanut kitaraa vuoden verran ja harjaantunut siinä määrin, että pystyi vaivatta säestää rippileirillä laulettavia lauluja. Toisten isosten kanssa kokema yhteisöllisyys vahvistui entisestään ja Elsa koki olonsa turvalliseksi ja kotoiseksi ollessaan osa seurakuntaa.

Vuodet kuluivat ja Elsan aktiivinen yhteys seurakuntaan katkesi, kun hän lähti opiskelemaan toiselle paikkakunnalle. Vuosien varrella sukulaisten konfirmaatiot kirkkoissa toivat aina mieleen oman rippikoulukokemuksen ja joka kerta kirkossa Elsa kuuli jonkun tutun laulun. Useimmiten se oli joko Herra kädelläsi, Kirkossa tai Lapsuuden usko.

Elsan poika pääsi viime kesänä ripille ja kyyneliltä ei voinut välttyä. Nuoret lauloivat konfirmaatiokulkueessa Riihikirkkohymnin, jota Elsa oli itsekin laulanut omalla rippileirillä leirikirkossa. Leirikirkon penkit olivat puusta ja niistä jäi aina tikkuja takapuoleen. Elsa vähän jopa hymyilytti kyynelten läpi muistaessaan ne penkit. Oma lasta katsellessa tuntui lohduttavalta, että perinteet jatkuvat ja jotkut asiat pysyvät samanlaisina.

Elsa muistaa hyvin, kuinka isoäidin hautajaisissa viime syksynä laulettiin Herra kädelläsi. Laulu toi lohtua etenkin viimeisen säkeistön sanoin: ”Herra kädelläsi uneen painan pään, kutsut ystäväsi lepäämään. Käsi minut kantaa uuteen elämään, ikirauhan antaa, valoon jään.” Se tuo Elsalle tunteen, että ehkä kaikki ei ollutkaan tässä. Jospa sittenkin tämän elämän jälkeen olisi vielä jotakin.

Elsa ei ole koskaan kokenut olevansa kovin vahvasti uskonnollinen, mutta nauttii hengellisten laulujen tuomasta perinteestä. Virret, kuten Suvivirsi ja Maa on niin kaunis, ovat joka vuosi läsnä tavalla tai toisella Elsan elämässä, ja hän toivoisi niiden pysyvän osana suomalaista musiikillista kulttuuriperintöä.

6 POHDINTA

Tässä luvussa esitän tutkimustulosten johtopäätökset ja kuinka ne vastaavat tutkimuskysymyksiini muistetuimmista rippikoululauluista ja niiden merkityksistä. Pohdin myös tutkimukseni luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuutta käsittelen etenkin Heikkisen (2018) viiden validointiperiaatteen mukaisesti. Viimeinen alaluku on oman näkökulmani esiintuomista ja pohdintaa tutkimukseni vaikutuksesta rippikoulumusiikkiin ja työhöni seurakunnan musiikkikasvattajana.

6.1 Johtopäätökset

Muistetuista lauluista esiin tuli selvästi kolme laulua, jotka muistettiin kautta eri ikäryhmien. Kappaleet olivat Herra kädelläsi, Kirkossa ja Lapsuuden usko. Vastaajat olivat käyneet rippikoulunsa vuosien 1960–2010 välillä. Vuosina 2001–2010 rippikoulun käyneet luonnollisesti muistivat eniten kappaleita, mutta heilläkin muistetuimpien laulujen joukkoon lukeutui samat kolme laulua kuin aiemmin rippikoulun käyneillä.

Moni laulu nousi merkitykselliseksi. Usealle tutkimukseen osallistuneelle laulun merkityksellisyys liittyi oman tunne-elämän käsittelyyn. Laulut, jotka koettiin merkityksellisiksi linkittyivät myös toisiin ihmisiin, rippikouluyhteisöön ja omaan musiikkiharrastukseen.

Aineistosta esiin nousseita teemoja olivat musiikki, hengellisyys, yhteisöllisyys ja läheiset ihmiset. Laulut olivat olleet usealle vastaajalle musiikkiharrastuksen alullepanija ja jopa ammattiin johtava virike. Hengellisyys nousi myös selkeästi esille vastaajien pohtiessa, kuinka laulut olivat saaneet ymmärtämään jotain syvempää merkitystä uskosta. Laulut ja erityisesti yhdessä laulaminen saivat monen vastaajan kokemaan yhteisöllisyyttä ja joukkoon kuulumista. Tutkimukseen osallistunut. Aineistosta nousi esiin, että ei ollut väliä mitä laulettiin, vaan pääasia oli, että ylipäätään laulettiin. Lisäksi oli havaittavissa, että laulut linkittyivät läheisiin ihmisiin, kuten isovanhempiin, vanhempiin ja omiin lapsiin.

Voidaan todeta, että lauluilla ja laulamisella on rippikoulussa suuri merkitys. Paitsi, että ne jäävät mieleen vuosikymmenien ajan, ne voivat ohjata jopa nuorten ammatinvalintaa. Lauluilla on selvä osansa yhteisöllisyyden rakentumisessa, ja ne saavat nuoret tuntemaan olevansa osa ryhmää. Lauluilla on myös pedagoginen tehtävä rippikoulussa, sillä ne avaavat nuorille

kristinuskon peruskysymyksiä musiikin avulla. Ei ole siis yhdentekevää, mitä rippikoulussa lauletaan.

6.2 Luotettavuus

Kananen (2017, s. 92) toteaa, että jos aineiston keräämisessä käytetään kyselylomaketta verkko- tai postikyselynä, on kyseessä määrällinen tutkimus. Tutkimuksessani käytin nimenomaan verkkokyselyä ja osa kysymyksistä täytti määrällisen tutkimuksen kriteerit, mutta avointen kysymysten narratiivinen aineisto taas puhui vahvasti laadullisen tutkimuksen puolesta. Ilman avoimia kysymyksiä tutkimukseni olisi kallistunut vahvasti määrällisen tutkimuksen puolelle.

Tutkimukseni ei vastaa suoraan siihen, puhutteleeko laulut jokaista rippikoulun käynyttä. Kyselyyn vastanneet olivat oletettavasti jossain määrin musiikkiorientoituneita, koska kysely oli linkitettyä Mitä tehdä musiikintunnilla -ryhmään. Facebook-ryhmään hakeutuvat ovat mm. musiikinopettajia, musiikkia opettavia luokanopettajia tai musiikkia opettavia sijaisia. Mietin myös, että innostuivatko uskonto-orientoituneet vastaamaan rippikoulua koskeviin kysymyksiin, mutta toisaalta taas vastauksissa ilmeni, että joillekin hengellinen sanoma oli enemmän luotaan työntävää kuin kutsuvaa ja laulut puhuttelivat esim. musiikillisilla ansioillaan.

Aineiston keruussa ei kysytty erikseen, että oliko vastaaja käynyt suomen evankelis-luterilaisen kirkon järjestämän rippikoulun. Rippileirin käyneiden prosentuaalinen osuus oli lähes 95 %, joten siinä mielessä tulokset olivat luotettavia. En kuitenkaan missään vaiheessa kysynyt, että oliko vastaaja käynyt nimenomaan sen rippileirin, jonka suurin osa nuorista käy. Uskon kuitenkin, että koska suurin osa käy valtauskonnon rippileirin, että vastaaja olisi maininnut tästä erikseen.

Koin haasteena, että tutkimukseni ei ollut selkeästi yhden metodin tutkimus. Toisaalta monimenetelmällisyys teki tutkimuksestani mielenkiintoisen ja aineiston tulokset täydensivät toinen toistaan. Narratiivinen tutkimusote niin aineistonkeruuvaiheessa kuin analysoinnissakin ei ollut välttämättä narratiiviselle tutkimukselle ominaisinta. Huomioin, että en voinut esimerkiksi tehdä vastaajille tarkentavia kysymyksiä ja tarinoiden syvyys jäi pintapuoliseksi.

Heikkisen (2018) mukaan perinteisen kerronnallisen tutkimuksen mukaan tutkija on ulkopuolinen väitteen esittäjä, mutta tämän kaltaisessa tulkinnallisessa tutkimuksessa

väistämättä myös tutkija tuo oman osansa tulosten tulkinnassa. Heikkinen jatkaa, että tutkija on siis osa oman tutkimuksensa tutkimuskohdetta, jolloin luotettavuuden ja tulosten kyseenalaistaminen nousee pinnalle. Heikkisen (2018, s. 157–158) mukaan viisi validointiperiaatetta, joiden mukaan tutkimuksen luotettavuutta voi pohtia, ovat historiallinen jatkuvuus, reflektiivisyys, dialektisuus, toimivuus ja havahduttavuus (Heikkinen, 2018, s. 157–158).

Ensimmäinen validointiperiaate sisältää historiallisen jatkuvuuden eli kertomuksen ajalliset ja paikalliset yhteydet on pyritty tuomaan esille (Heikkinen, 2018). Koen, että tutkimuksessani vuosiluvut tuovat selkeästi esille ajallisen yhteyden ja teoriaosuudessa selvitetty rippikoulun musiikki ohjaa tutkimuksen lukijat evankelis-luterilaisen kirkon rippikoulun kontekstiin. Olen selventänyt myös rippikoulun historiaa, kuinka se on ajansaatossa muuttunut ja kuinka evankelis-luterilainen musiikki vaikuttaa rippikoulun musiikinopetukseen.

Toisena validointiperiaatteena Heikkinen (2018) pitää tutkimuksen reflektiivisyyttä eli kuinka motiivit ja taustatiedot ovat vaikuttanut tutkimukseen. Tutkimustani tehdessä tätä periaatetta olen joutunut työstämään eniten johtuen työstäni seurakunnassa. Omat taustatiedot ja motiivit näkyvät edelleenkin jossain määrin tekstissä, mutta koen prosessin edenneen alkuasetelmasta. Toisaalta läheinen ote tutkimustehtävään on ruokkinut tutkimuksen etenemistä ja motivoinut tutkijana.

Kolmantena validointiperiaatteena mainitaan dialektisuus, joka tarkoittaa aineiston ja teorian välistä vuoropuhelua (Heikkinen, 2018). Tutkimuksessani olen teoriaosuudessa kirjoittanut rippikoulun musiikista, musiikin tunnemerksistä ja tutkimuksen tekemisen tavoista. Mielestäni teoria ja aineisto keskustelevat toistensa kanssa aktiivisesti.

Neljäntenä validointiperiaatteena esitetään toimivuus eli palvelevatko tulokset käytännössä työkenttää (Heikkinen, 2018). Tutkimusta kirjoittaessani olen iloinnut siitä, että voin hyödyntää tutkimustani jo nyt työssäni käytännönläheisesti. Toivon, että tutkimukseni tulee esille myös taholla, jotka päättävät mm. Nuoren seurakunnan veisukirjan lauluista.

Viidentenä validointiperiaatteena Heikkinen (2018) pitävät tutkimuksen havahduttavuutta eli saako tutkimus näkemään asiat eri tavalla. Toivon, että Nuoren seurakunnan veisukirjan seuraavat toimittajat lukisivat tutkimukseni ja sisältöjä pohtiessa kiinnittäisivät huomiota, mitä lauluja kirjaan valitaan. Viimeisimmän painoksen sisällössä on useita kappaleita, jotka eivät sisällä kristillistä sanomaa ja näen tärkeänä kirjan toimituskunnan mieltävän, mihin laulukirjaa

käytetään. Tutkimukseni tarjoaa tilastoitua tietoa usean vuosikymmenen ajalta lauluista, jotka ovat jääneet mieleen. Tutkimuksestani voi myös havaita, minkälainen merkitys lauluista on vastaajille jäänyt

Olen tutkimusprosessin edetessä ymmärtänyt tutkimukseni erilaiset haasteet ja pyrkinyt ottamaan ne huomioon. Olen tehnyt parhaani, jotta tutkimus etenisi metodologian mukaan, mutta havainnut samalla, että monimetelmällisyys on asettanut haasteita. Tutkimuskirjallisuutta ei ole kovin paljon saatavilla ja metodikirjallisuus keskittyy useimmiten yhden metodin sisältöön. Toisaalta olen tyytyväinen, että tutkimukseni on monimenetelmällinen. Tulokset puhuvat sen puolesta, että sen valitseminen tutkimukseni metodologiaksi on ollut myönteinen.

6.3 Lopuksi

Kirkolla on tärkeä kasvatuksellinen, myös musiikkikasvatuksellinen, tehtävä opettaa seurakunnalle jumalanpalveluksen luonne, kaava ja erityisesti musiikin asema ja tehtävä. Musiikki ei ole irrallinen ohjelman täyte, vaan musiikin tehtävä on jumalanpalveluksissa täydentää ja vahvistaa tilaisuuden luonnetta tai sanomaa.

Pidän työssäni seurakunnan musiikkikasvattajana tärkeänä sitä, että jokaisessa rippikouluissa lauletaan ja jokainen rippikouluryhmä saisi kokemuksen kristillisestä musiikista. Ilolla olen huomannut, että esimiesten tehdessä työnjakoa rippileirille, pyritään ottamaan huomioon laulu- ja soittotaitoisten työntekijöiden läsnäolo leirillä. Valitettavasti tänä päivänä on yhä vähemmän niitä nuoria, joita voisi vastuuttaa laulujen säestämiseen kitaralla tai pianolla.

Tutkimusaineistostakin kävi ilmi, että jotkut olivat kovasti kaivanneet soittotaitoisia osallistujia rippileirillensä ja useissa kohdissa mainittiin, kuinka joku soitti kitaraa tai itse vastaaja oli ollut säestäjänä tai saanut kimmokkeen musiikkiharrastukselle juuri rippileiriltä. Tämä seikka puhuu sen puolesta, että rippikoulu on mitä erinomaisin musiikkikasvatuksellinen ympäristö.

Tätä tutkimusta tehdessä kohtasin pari hämmästyttävää seikkaa evankelis-luterilaisen kirkon tutkimuskentässä. Lähdekirjallisuutta lukiessa ja tutustuessani paremmin mm. kirkkohallituksen musiikkikasvatusjulkaisuihin, olin ihmeissäni siitä, että viimeisin musiikkikasvatusjulkaisu oli vuodelta 1988. Mielestäni uudemmalle julkaisulle olisi suuri tarve varsinkin, kun otetaan huomioon muuttuneet käsitykset musiikkikasvatuksen tutkimuksen kentällä. Toinen ihmetyksen aihe oli, että niinkin merkittävästä kirjasarjasta kuin Nuoren seurakunnan veisukirjat ei ole tehty historiikkia tai vastaavaa teosta. Kirjasarja juhli vuonna

2020 50-vuotista taivaltaan ja kyseinen vuosi olisi ollut mitä mainioin hetki julkaista asiaan liittyvää kirjallisuutta. Näistä kahdesta aiheesta saisi mahdollisesti erinomaisen tutkimuskohteen.

Rakkauteni musiikkiin ja laulamiseen oli yksi tämän tutkimuksen rakennusaineista. Tuskin olisin alkanut tutkimaan juuri tätä kohdetta, ellen olisi kokenut sitä tärkeäksi ja merkitykselliseksi. Olen itse löytänyt rippikoulussa lauletuista lauluista paljon iloa ja lohtua ja koen osan musiikillisestikin mielenkiintoisiksi kappaleiksi. Yksi kappale, ei tosin mielestäni musiikillisesti kovin ansiokas, mutta sanomaltaan sitäkin tärkeämpi, on kulkenut mukana rippikoululaisesta saakka ja se tuntuu osuvan oikeaan kohtaan myös tätä tutkielmaa kirjoittaessa. Ehkä juuri sen takia Hurskaisen (2017) mietteet suomalaisesta gospelista osui minussa johonkin kohtaan.

Antti Hurskainen (2017) esitti artikkelissaan suomalaisen gospelin olevan liian lempeää, ja hän toivoisi Jumalan olevan ennemmin kysymys kuin vastaus. Hurskainen haluaisi epäillä, taistella, hylätä uskon, palata katuvaan takaisin ja lopuksi kokea häivähdyksen autuutta (Hurskainen, 2017). Ehkä Hurskainen ei ollut löytänyt useasta Nuoren seurakunnan veisukirjasta löytyvää Pekka Ruuskan Anna mun etsiä -kappaletta. Olisiko se ollut vastaus Hurskaisen rukouksiin?

”Anna mun etsiä ja olla epävarma. Anna mun nähdä maailmaa.

Anna mun tieltä joskus harhaan horjahdella. Anna mun löytää takaisin.”

Lähteet / References

- DeNora, T. (2000). *Music in everyday life*. New York: Cambridge University Press.
- Frith, S. (1988). *Rockin potku: Nuorisokulttuuri ja musiikkiteollisuus*. Tampere: Vastapaino.
- Eerola, T. (2010). Evoluutiopsykologia ja musiikki. Teoksessa J. Louhivuori & S. Saarikallio (toim.), *Musiikkipsykologia* (s. 343–354). Jyväskylä: Atena.
- Erkkilä, L. (2003). Kanttorin virka. Teoksessa L. Erkkilä, U. Tuovinen & E. Tuppurainen (toim.), *Kirkkomusiikin käsikirja* (s. 71–97). Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Erkkilä, L., Tuovinen, U. & Tuppurainen, E. (2003) *Kirkkomusiikin käsikirja*. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Haapasalo, J., Lauerma, L., Nissinen, M. & Suikkanen, P. (2004). *Kirkkomusiikki*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hargreaves, D. J., Miell, D. & MacDonald, R. A. R. (2002). *Musical identities*. New York: Oxford University Press.
- Heikkinen, H. L. T. (2018). Kerronnallinen tutkimus. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2* (s. 145–160). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2005). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi Oy.
- Hurmerinta, L. & Nummela, N. (2020). Monimenetelmätutkimus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 299–308). Helsinki: Gaudeamus.
- Hurskainen, A. (2017). *Mikä gospel musiikissa mättää?* Haettu 12.2.2021 osoitteesta <https://www.apu.fi/artikkelit/mika-gospel-musiikissa-mattaa-esseisti-antti-hurskainen-pohtii-hienossa-tekstissaan>.
- Hänninen, V. (2018). Narratiivisen tutkimuksen käytäntöjä. Teoksessa R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2* (s. 161–179). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Innanen, T. (2009). Elämän, uskon ja rukouksen opettamista ja oppimista 2000-luvun alussa. Teoksessa T. Innanen & K. Niemelä (toim.) *Rippikoulun todellisuus* (s. 352–368). Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Juvonen, A. (2000). *Musiikillisen erityisorientaation polku musiikkiminän, maailmankuvan ja musiikkimaun heijastamina*. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto.
- Kaasila, R. (2008). Eri lähestymistapojen integroiminen narratiivisessa analyysissä. Teoksessa R. Kaasila, R. Rajala & K. E. Nurmi (toim.) *Narratiivikirja: Menetelmiä ja esimerkkejä* (s. 41–66). Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus

- Kananen, J. (2017). *Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä*. Jyväskylä: JAMK.
- Kirkkohallitus (2004). *Varhaisiän musiikkikasvatus seurakunnassa*. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kirkkohallitus (2006). *Sinä olet kanssani – Kirkollisten toimitusten opas*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kirkkohallitus (2009). *Palvelkaa Herraa iloiten – Jumalanpalveluksen opas*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kirkkohallitus (2015). *Lapsi ja musiikki seurakunnassa*. Helsinki: Unigrafia.
- Kivekäs, P. (2004). Laulamisen ihanuus. Teoksessa J. Haapasalo, L. Lauerma, M. Nissinen & P. Suikkanen (toim.) *Kirkkomusiikki* (s. 32–42). Helsinki: Edita.
- Koivusalo, P. (2003). Konsertit ja musiikkitilaisuudet. Teoksessa L. Erkkilä, U. Tuovinen & E. Tuppurainen (toim.), *Kirkkomusiikin käsikirja* (s. 449–454). Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Könönen, J. & Huvi, T. (2005). Kahden maan kansalaiset: Suomi-gospelin historiaa. Helsinki: Suomen Lähetysseura.
- Laakso, E. (2003). Nuorisomusiikki. Teoksessa L. Erkkilä, U. Tuovinen & E. Tuppurainen (toim.) *Kirkkomusiikin käsikirja* (s. 409). Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Laakso, M. & Nyman, P. (2000). Nuoren seurakunnan veisukirja. Helsinki: Lasten keskus Oy.
- Laakso, S. (2019). *Uuden rippikoulusuunnitelman musiikkikasvatuksen jäljillä*. Pro gradu -tutkielma. Sibelius-Akatemia. Haettu 14.4.2021 osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/307180/Severi%20Laakso%20Maisterintutkielma.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lehtonen, K. (2010). Musiikki ja psykoanalyysi. Teoksessa J. Louhivuori & S. Saarikallio (toim.), *Musiikkipsykologia* (s. 237–258) Jyväskylä: Atena.
- Luokkakallio, S. (2007). *Elämä, usko, rukous – ja musiikki*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Haettu 15.3.2021 osoitteesta https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/9900/1/URN_NBN_fi_jyu-2007364.pdf
- Maukonen, J. (2005). Musiikki nuorisotyössä. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.), *Nuorisotyön käsikirja* (s. 156–172). Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Metsämuuronen, J. (2018). Pienten aineistojen tilastollinen testaaminen. Teoksessa R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2* (s. 239–253). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Niemelä, K. (2002). Hyvä rippikoulu – Rippikoulun laatu ja vaikuttavuus. Kirkon tutkimuskeskus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy
- Niemelä, K. (2007) *Rippikoulusta aikuisuuteen – Pitkittäistutkimus rippikoulun merkityksestä ja vaikuttavuudesta*. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

- Opetushallitus. (2016). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Haettu 13.2.2021 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>.
- Puusa, A. (2020) Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 141–152). Helsinki: Gaudeamus.
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 138–140). Helsinki: Gaudeamus.
- Riessman, C. K. (1993). Narrative analysis. Boston: Boston University.
- Rippikoulusuunnitelma. (2001). Elämä – usko – rukous. Porvoo: Kirkkohallitus.
- Rippikoulusuunnitelma. (2017). Suuri ihme – rippikoulusuunnitelma 2017. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Saarikallio, Suvi (2007). *Music as mood regulation in adolescence*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Saarikallio, S. (2010). Musiikin tunnemerkit elämässä. Teoksessa J. Louhivuori & S. Saarikallio (toim.), *Musiikkipsykologia* (s. 279–294) Jyväskylä: Atena.
- Sariola, Y. (2003). Kirkkomusiikki ja musiikin teologia. Teoksessa L. Erkkilä, U. Tuovinen & E. Tuppurainen (toim.), *Kirkkomusiikin käsikirja* (s. 13–36). Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Sateila, H. (2010). *Musiikkikasvatusta luterilaisessa seurakunnassa*. Pro gradu -tutkielma. Sibelius-Akatemia. Haettu 16.3.2021 osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/235022/nbnfife201010222624.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Haettu 17.3.2021 osoitteesta <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/rippikoulu/tiesitko>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuovinen, U. (2003). Musiikkikasvatus. Teoksessa L. Erkkilä, U. Tuovinen & E. Tuppurainen (toim.), *Kirkkomusiikin käsikirja* (s. 435–447). Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Tuppurainen, E. (2003). Kirkkomusiikin historia ja nykypäivä. Teoksessa L. Erkkilä, U. Tuovinen & E. Tuppurainen (toim.), *Kirkkomusiikin käsikirja* (s. 37–60). Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. (2020). *Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita*. Turku: Painosalama Oy

- Uschanov, T. (2020). *Kuinka musiikkia käytetään*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.
- Valli, R. (2018) Numerot ja niiden tulkinta määrällisessä tutkimuksessa. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2* (s. 216–225). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valli, R. (2018) Vastausten tulkinta määrällisessä tutkimuksessa. Teoksessa R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2* (s. 226–238). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vapaavuori, H. (2004). Miksi virsi? Teoksessa J. Haapasalo, L. Lauerma, M. Nissinen & P. Suikkanen (toim.), *Kirkkomusiikki* (s. 26–27). Helsinki: Edita.
- Vilkka, H. (2007). *Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet*. Haettu 2.4.2021 osoitteesta https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Liite 1 / Appendix

Rippikoululauluja

1. Olen

- ☐ nainen
- ☐ mies
- ☐ muu

2. Olen käynyt rippikoulun

- ☐ 1950-1960
- ☐ 1960-1970
- ☐ 1971-1980
- ☐ 1981-1990
- ☐ 1991-2000
- ☐ 2001-2010

3. Rippikoulun suoritustapa

- ☐ Leiri
- ☐ Päivärippikoulu
- ☐ Armeijassa
- ☐ Yksityisopetus
- ☐ Muu, mikä

4. Mitä lauluja muistat laulaneesi rippikoulussa. Voit valita useamman.

- ☐ Tilkkutäkki
- ☐ Evankeliumi
- ☐ Tuu mun vaimoksein
- ☐ Laula ihmisille
- ☐ Sateenkaariunet

Tänään Häneen uskon (tunnen suurta Jumalaa vain vähän)

Herra kädelläsi

Saviruukku

Olet vapaa (niin kuin linnunpoika)

Älä pelkää

Kirkossa (tuli kirkkoon mies ja lapsi)

Lapsuuden usko

Riihikirkkohymni (maksettu on)

Kuljeta ja johda

Ilta pimenee

Swing low

Päivä vain ja hetki kerrallansa

Kala-Pekka

Tuuli kulkee

muuta, mitä lauluja?

En muista rippikoulusta ainoatakaan laulua

Emme laulaneet rippikoulussa.

5. Mitä muistoja sinulla on rippikoulustasi?

6. Onko jollakin rippikoululaululla ollut erityinen merkitys elämässäsi?

Liite 2 / Appendix

Saatesanat Mitä tehdä musiikintunnilla -facebookryhmään:

”Haaveilen valmistuvani maisteriksi Oulun yliopistosta (musiikkikasvatus). Tarvitsisin pro gradu-tutkielmaani varten aineistoa liittyen rippikoululauluihin. Olisin ikionnellinen, jos kävisit vastaamassa kyselyyni. Kyselyssä on 4 monivalintaa ja kaksi avointa kysymystä. Aikaa tämän parissa ei mene montaa hetkeä. Kyselyyn vastataan nimettömänä.”

”Muokkaus: Linkki suljettu. Aineistoa saatu riittävästi.”.